

КАТОЛИЦЬКА АКЦІЯ

ВІСНИК ГЕНЕРАЛЬНОГО ІНСТИТУТУ КАТОЛИЦЬКОЇ АКЦІЇ ГР.-КАТ. ГАЛ. ЦЕРК. ПРОВІНЦІЇ

РІК III.

ЛЬВІВ, ЛИПЕНЬ — ГРУДЕНЬ 1936.

ЧИСЛО 3-4 (8-9)

З М І С Т: *Др. М. Дзерович:* Занедбаний обов'язок. — *о. Др. Л. Глинка:* Початок подружжя в світлі науки й св. Писма. — *В. Глібовицький:* За релігійні основи світогляду укр. студентства. — *о. О. Горчинський:* Апостольство недужих. — *о. О. Годуцько:* З актуальних завдань Катол. Акції. — *О. Ч. Я.*: Бій за добру пресу. — *Е. Тишинська:* Участь жіноцтва в Кат. Акції (продовження). — *І. Братик:* За долю найбільшій. — *О. П. Дз.*: Чи світські люди вже дозріли до співпраці в Кат. Акції. — Серед нових книжок і видань. — Католицьке життя в світі. — Хроніка. — Конкурсе.

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ!

ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННОМУ ЕПИСКОПАТОВІ І ВСЕЧЕСНОМУ ДУХОВЕНСТВУ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ТА ВСІМ ДІЯЧАМ І СИМПАТИКАМ КАТОЛИЦЬКОЇ АКЦІЇ ЩИРІ ПОБАЖАННЯ В ДЕНЬ РАДІСНОГО СВЯТА ХРИСТОВОГО РІЗДВА СКЛАДАЄ

Ген. Інститут К. А. і Ред. Колегія журналу „Католицька Акція“.

Др. М. Дзерович.

ЗАНЕДБАНИЙ ОБОВ'ЯЗОК

(Різдвяні рефлексії).

У вїмково поважних і тяжких часах приходиться українському народові святкувати цьогорічні Різдвяні Свята. Затяжна світоглядова боротьба поміж християнським ідеалізмом з одного, а большевицьким матеріалізмом з другого боку доводить разураз до міждержавних і між-національних непорозумінь. Еспанська домашня війна та нова распря на далекому сході, що ведеться серед жовтої раси за почином III. Інтернаціоналу, дають свідоцтво того, як важко зударяються два сучасні світи, з яких один знаходить свою силу в національній ідеї, що спірається на твердій скелі віри, а другий на абсолютній негідії віри та активному безбожництві.

Побіч боротьби тих двох великих світів жевріє серед людства глибокий моральний конфлікт, що сягає до основ ества поодинокі людини, а саме: конфлікт поміж законодавством і філософічними принципами тотальних і націоналістичних держав та етикою й мораллю, що пливе безпосередно з християнської філософії життя.

Боже Провидіння не пощадило й українському народові цієї распри, бо ми більше ніж інші народи поділені на частини. Одна частина, найбільша, зігнулась у двоє й животіє без можности морального відродження та творить терен жорстокого експерименту матеріалістичної ідеології, переведеної практично на живому тілі

української нації. Друга користує вправді з моральних засобів Христової Церкви для відродження нації, але й серед неї змагаються з собою різні течії, з яких кожна бажає стати одинокою для цілого українського народу.

Але є ще один конфлікт, тим небезпечніший, що непомітно забирає цілі гекатомби жертв. Той конфлікт виступає при стрічі поодинокими націями і цілого людства з природним правом: життя, розквіту, та занепаду націй.

Вистає застановитись лиш поверховно над долею коліс цвітучих держав: Персів, Фенікійців, Єгиптян, Греків та Римлян, щоб запримітити діяння якогось невмолимого закону, що кермує поодинокими народами від їх уродження аж до їх загибелі. Новітні розсліди, що мали на меті устійнити ці неблагані закони, виказали з цілою точністю, що старинні Римляни боролися дуже поважно з проявами національного занепаду. Наведу тут тільки головні засоби, якими намагалася Римська Імперія боротися з регресією нації, яку ідентифіковано з занепадом супруж з одного та бездітністю і малодітністю супруж з другого боку.

Ще перед народженням Христа почали накладати на неодружених збільшені державні податки, а в р. 130 перед Христом зажадав цензор Метеліус, щоб законно примусити мужчин до супружжя. Цезар і Август видали закон, на основі якого можна було наділювати землею тільки тих, що мали родину зложеною з 3-ох дітей. У 18 р. перед Христом намагався Август вивести закон про всебічні державні утруднення для самотніх та великі полекні для подружених і осідаючих діти. До 4-ого року після Христа боровся Август за остаточне оформлення тих законів, що на його погляд мали спинити інволюцію і занепад Римської Імперії. Закон цей знаний під назвою „lex Julia“ доповнили другим законом „lex Papia Poppaea“. Ціль тих законів ясна: примусити Римлян заключувати супружжя та дбати про нащадків. Як засоби до переведення, неначе карні санкції, додучено до цієї головної постанови багато правничих параграфів, що були рівнозначні з державним натиском на неохочих та таких, що не повинуються законові.

І дивне диво. Хоча закон був твердий, а проте практичного ефекту не було серед Римлян видно. Виявилось тут з повною прозорістю, що ніякі засоби державної адміністрації ані примус не зможуть здержати занепаду нації, коли знищено в корені особисту мораль мужчин і жінок, а що за тим іде — мораль родини. Так довго нація сильна, як довго не закон, але внутрішня мораль наказує супружжям вважати себе нерозривною на ціле життя моральною одиницею. Тільки в таких умовах може зрости чисельна і моральна сила нації і творити щораз то більші культурні і цивілізаційні вартости.

В хвилині, коли в супружжі починають проявлятися відосередні тенденції, що є впливом егоцентризму, часто матеріалізму, а врешті охоти безжурного життя, гине родина і щезає поволі з лиця землі нація.

Як згадано вгорі, переорюють душу українського суспільства світоглядіві та суспільні течії, що не починається нічим до зміцнення цілості народу. Слід нам призадуматися над тим, як виглядає

українська нація в перспективі законів, що кермують і рішають про життя або смерть народів.

З біологічного боку належимо до молодих народів і хоча всі льогічні рації промовляють за тим, щоб числити себе нацією з великою потенціальною енергією розвитку, то є деякі емпіричні факти, що поважно наповняють душу тривогою.

Коли поглянути на наше село, а ще більше на нашу інтелігенцію і міщанство, легко кожному дійти до пересвідчення, що наші українські родини не виглядають багато краще, ніж римські родини, в часі занепаду Римської Імперії.

Коли спокійно переглядати інтелігентські родини одну за одною та числити нащадків тих родин, не можна не відчувати формального переляку, до чого ми йдемо й яка майбутність дожидає нашу націю?

Завелось у нас таке, що родина складається з подругів, які прирікають собі взаємно не мати дітей взагалі. Таких є багато. Більше в таких інтелігентів та міщан, що погоджуються заздалегідь скласти родину тільки з себе і одної дитини, а родини, що мають двоє або більше дітей належать до щораз рідших ввімків.

Це жахливе явище заставляє подумати поважно, звідки це в нас завелось? Чи дійсно наші родини дадуться порівнувати з родинами потапаючої Римської Держави?

Знаємо, що римська родина розпадалася в першу чергу задля відсутности суцільної моралі взагалі та з причини неохоти родити діти, що є тягарем для гедоністично наставлених, опливаючих в добробут дозрілої нації суцругів. Римлянинові та римлянці було так добре під фінансовим оглядом, що вони воліли оплачувати більші даннини, вони воліли заздалегідь резігнувати з усіх матеріяльних управнень, що були нагородою за надбання дітей, щоб тільки могли без перешон з боку дітей — виживатися за свої гроші, не дивлячись зовсім на те, як відбивається подібна поведінка на цілості Римської Імперії.

Чи можемо ми рівнятися під тим оглядом з римлянами?

Хібаж безоглядній більшості, а навіть 99 % інтелігенції Українців не поводитьсь матеріяльно так добре, щоб вони дійшли до такої льогіки і ментальности в справі дітей, як це було в римлян!

Напевно ні. В нас залюбки говориться, що біда і нужда інтелігенції примушує загал до цілковито бездітного стану, а оскільки інтелігент може, то з бідою роздумує над вихованням одної дитини, а про двоє, троє і більше говориться як про щось неможливе, про щось, що вже є навіть в нинішніх часах аморальне! Як можна, питають, давати життя одиницям, яким не підготується матеріяльних засобів до свободного і безжурного життя!? Не треба вертатися далеко гадками назад, щоб відесвіжити в нашій пам'яті життя наших дідів і прадідів. Чи насправду оплачували вони в таке велике майно, що могли дозволювати собі на 10 і більше дітей? Чи не памятаємо тих твердих жіночих тишів, що всіми можливими засобами заробляли наскрізь етичними способами грош, щоб дати образування більшій скількості дітей?

Серед сучасного жіноцтва бачимо ті типи, але з жалем призначати треба, що це останні могікани на ниві цієї великої громадської роботи.

Сучасні великі державні нації видвинули з цілою яркістю згадані проблеми популяції і роблять усі заходи, щоб отрясти родину з тих тенденцій, що почали застрашувати розбивати родину як таку і нищити доріст дітей. Погляньмо на наші відносини і запитаймо, чи жіночі товариства, що в першу чергу повинні дбати про розвиток української нації, роблять щонебудь в тому напрямі? Можна перекинути сотню зшитків журналу „Жінка“, що є офіційним органом лібералізуючої верхівки „Союзу Українок“ і не побачити на очі ні одної статті, що поважно занялася б не то ствердженням тих сумних фактів, але першизавсе засобами направи існуючого лиха!

Попробуймо дати правильну відповідь на те, чому саме ми, Українці, а зокрібно інтелігентна частина народу, не робить нічого, щоб протиставитися вимиранню нації, котре є фактом, хоча з офіційної статистики ще його не видно.

На першій місці треба сказати, що безоглядна більшість цієї інтелігенції не задала собі того труду провірити саму суть проблеми, яку творить для кожної нації, а тим самим і для української, проблема доросту. Коли так є, то не дивота, що годі вимагати критеріяльних осудів, а тим самим і льогічної зміни наставлення серед нашої інтелігенції, яка в дійсности не жне великими державницькими ідеями, а малими гадками свого загумінку. Колиж так оформленій інтелігенції приходить вступати в подружжє життя, кожний числиться виключно з тим, чи дитина не стане на перепоні у переведенні вузьких, егоїстичних поглядів на супружжє життя, що має дати змогу жити і вижитися для чисто особистої приємности. Колиб наша інтелігенція та мідцями подумали лиш через один рік категоріями потреб нації, а зокрібно нашої української нації, то пропорція уродин напевно змінилася б діаметрально до попередніх років!

Неправда, що наш інтелігент є за бідний, щоб мати діти, бо не треба думати, що дитина буде тоді вихована й тоді вартісна для нації, коли їй позіставимо відповідні фінансові засоби, щоб вона йшла в життя безжурно. Пригадаю тільки тих усіх багатирів, що опливали в матеріяльні добра і завдяки цьому фактові зійшли з арени національного та особистого життя як безіменні, морально маловартні, а часом як одиниці просто шкідливі для національної справи. Щоб жити, щоб для нації працювати, треба вийти з твердої школи життя, треба виростати саме з нуждою і бідною цієї нації, щоб можна вказати шлях, куди дорога до кращого майбутнього.

Коли наша інтелігенція майже поголовно усувається від обовязків давати нації на своє місце нове покоління інтелігенції, покликаючися на те, що маємо великий доріст нових кадр інтелігенції безпосередньо з рільничого або робітничого стану, то поповнює вона велику помилку.

Знаю і вірю, що інтелігент з рільника та інтелігент виростий з робітника є, якщо йде про його інтелектуальний рівень, повновартісний, але це ще для нації, що бореться за свободу, що намагається сціпити в нерозривну цілість усі відтинки української нації, за мало! Требаж бо числити факт фактом, що

проти нас стоять сусідські нації зі старими культурами, зі старою цивілізацією та з рядами інтелігенції, що з роду в рід плекала культурні і цивілізаційні вартости даної нації, та ще в додатку виростала в ідеї державницької експанзії супроти цілого чужоплемінного оуження.

Протиставлення тим фаянгам чужої родової інтелігенції, вихованої в державницькому дусі, нашої інтелігенції з першої лінії не доведе до ніякої позитивної розв'язки нашого національного та державницького обєднання.

І так мусимо ствердити, що наша українська інтелігенція і міщанство за мало потрудилися дотепер зглибити проблему потреби інтенсифікації українського доросту, а при тому підлягає безкритично деяким проявам деморалізації родини, що пливають до нас від західних, дійсно перестарілих народів. Далі сконстатувати треба, що українська інтелігенція усувається від обов'язків супроти нації як цілости тому, бо є фальшиві поняття щодо можливости скорюдиновання приємности та безжурности бездітного життя з моральним обов'язком кожного з сусупругів зосібна супроти власної нації.

Додаймо до цього ще специфічний ліберальний підхід до всіх етичних справ, що так характеризує українського інтелігента, а матимемо повний образ, чому вигибає українська інтелігенція.

Час нам ударити на тривогу. Загибель української нації через поступенне вимирання інтелігенції йде на нас повною силою й якщо не буде здорового відруху в тім напрямі, українська інтелігенція оставить ще раз народ без проводу.

Історія навчила нас, що українська родова інтелігенція вже раз зрадила націю, підпадаючи почасті змосковщенню, а почасті польонізації і було б дійсно непростиме, колиб сучасна інтелігенція поставила через свою національну короткозорість та охоту вигідно і бездітно жити, українську націю перед нову філію духової павперизації.

Коли ми дійшли до цього переконання, що воно є так, а не інакше та що існує цей хоч дуже сумний, але правдивий факт повільної загибелі української інтелігенції, то слід залитати про дороги, якими йти треба, щоб протиділати і направити зло.

Ми як бездержавна нація є в тому прикрому положенні, що не можемо як інші народи законними засобами припинити похід повільного дичіння нації. Ми не можемо піти іншим шляхом, як використати вже існуючу віками і традиційною пошаною наділену інституцію Греко-католицької Церкви для морального піднесення родини.

Ця добра і вирозуміла Мати бачить в українській нації лихо і покликає до життя Католицьку Акцію для оживлення, відновлення усіх ділянок нашого національного життя в Христовому дусі через працю міріян.

Треба знати, що мораль родини, мораль подругів, та справа нащадків в аспекті потреб сучасної нації покривається в 100% з тим, до чого прямує Церква та креована нею Католицька Акція.

Було б незвичайно хосенне, колиб цьогорічний Різдвяний і Новорічний час послужив нашій інтелігенції за час контемпляції, серед

якої кожний прийняв би до свого серця крик розпуки загибаючої нації з одного та накази Католицької Акції в тій самій ділянці з другого боку.

Хай Різдво Христове принесе українському народові основне пізнання зла, що пливе із сучасного психічного наставлення людей до родини, як підстави народу, та нехай відновідальні інтелігентські чинники народу, зроблять усе, щоб піти в розв'язанні цієї складної справи по лінії репрезентованій від віків Християнізмом, оживленим засобами і тактикою Католицької Акції.

Треба зжитися з тим незаперечним фактом, як абсолютною правдою, що в нинішніх умовах тільки поворот християнської моралі в цілість національного життя взагалі, а в родинну і популяційну мораль особібно, може принести українській нації так усіми побажану нову еру, в якій засядемо з іншими народами світу, як вольні серед вольних.

О. Др. Лев Глинка.

ПОЧАТОК ПОДРУЖЖЯ

В СВІТЛІ НАУКОЗИХ ДОСЛІДІВ ТА СВ. ПИСЬМА.

Подружжя — це основна клітина суспільного і церковного життя. Своєю давниною та своїм історичним значінням для людського роду висувається воно на перше місце культурних установ людства. Тому не маловажна річ здати собі справу з того, чи подружжя існувало вже в найдавніших часах людського роду та чи воно було подружжям моногамним, себто нерозривним союзом між одним мужчиною та одною жінкою, чи може теперішнє моногамне подружжя є вислідом довговікового розвою людського роду та його основних клітин. Це питання є важне тому, що слухна його розв'язка дає змогу виробити слушну думку про суть, ціль та основні прикмети, що їх подружжя мало та має на основі відвічних норм природного права. В перших початках людство не мало ні державної влади, яка своїми позитивними законами нормувала б подружжі справи та карала б їх порушення; воно кермувалося тоді нормами відвічного природного закону, що до їх пізнавання люди приходили не через проголошення тих норм людською законодавчою владою, бо такої в перших початках людства не було, а тільки при помочі природного світла розуму.

До розв'язки питання, чи в найдавніших часах людського роду існувало подружжя та якого роду те подружжя було, служать два засоби, а саме: 1) наукові досліді, 2) Св. Письмо. В цій статейці буде коротко подана така розв'язка питання про початок подружжя, яку дають наукові досліді, як також та, що її дає Св. Письмо.

Наукові досліді — це плід творчої праці людського ума для пізнання правди. Так як чоловік є еством обмеженим, так і здібності його ума обмежені. Тому наукові досліді переведені творчою працею людського ума не все дають нам змогу дійти до згідного

з дійсністю, або іншими словами, правдивого пізнання досліджуваної речі, бо є речі, як прим. Тайнство Пресв. Тройці, що їх людський ум дорогою наукового досліджу невеликі вповні пізнати, як також такі речі, що з огляду на часову віддаль, прим. початок людського роду, чи простірну віддаль, прим. життя на дні моря або життя на місяці, для наукового досліджу дуже тяжкі. Крім того науковий дослід як вислід творчої праці людського ума партиципує у всіх недосконало-стях досліджуючого ума так, що досліди тих самих річей, навіть не найтрудніших для наукового досліджу, у різних дослідників дають різні нераз навіть протилежні висліди, чи то з огляду на одностороннє наставлення до предмету даного дослідника, чи з огляду на малій досвід дослідника в даній науковій ділянці, чи вкінці з огляду на недостаточний метод праці дослідника для відкриття правди.

Початок подружжя сягає в праісторію людського роду. Проблеми життя людського роду в праісторії є для наукового досліджу дуже тяжкі, бо вони прикриті заслоною великої давнини, з якої до нас не дійшли або ніякі безпосередні пам'ятники, або тільки дуже мало так, що не можна відтворити повного образу життя праісторичного чоловіка. Ось тому наукові досліди про початок подружжя не легкі. Все таки проблема початку подружжя була предметом численних наукових дослідів.

До половини 19 ст. в науці загально приймали моногамне подружжя як найдавнішу основну клітину розвою організованого соціального життя. Донева Йоган Бахофен в творі п. з.: „Das Mutterrecht, eine Untersuchung über die Gynäkokratie der alten Welt nach ihrer religiösen und rechtlichen Natur“ 1861 р. (Материнське право, розвідка про владу жінки в стариннім світі відносно її релігійної і правової природи) та Морган в творі п. з.: „Ancient Society“, 1877 р. (Давня суспільність), оба представники природничо-еволюціоністичного напрямку, своїми гіпотезами захитали були на якийсь час тезу про моногамне подружжя в праісторії людського роду. Оба ці дослідники, хоч їх вихідні становища були різні, зійшлися в головнім твердженні, що в перших початках людського роду не було подружжя взагалі, а тільки чоловіки та жінки нічим необмежені жили і плодили дітей у суміші в рямах людського стада. Цю початкову стадію людського роду з огляду на подружжя названо стадією сумішки (amixie, Promiskuität) або також стадією агамії, чи іншими словами стадією життя людського роду без організованого подружжя.

Бахофен, базельський юрист та історик культури на основі звістки Геродота про те, що у малоазійського народу лікійців спадщина переходила на спадкоємців не по батькові, а по матері, та звісток про подібні явища у греків, римлян, германців та інших народів прийшов до висновку, що перед патріархальною родиною, в якій батько є головою родини, існувала матріархальна родина, якої центром була мати. Явище матріархальної родини поясняв він тим, що родинна організація вийшла з початкової стадії без організованого подружжя, себто зі стадії агамії чи сумішки.

Морган, дослідник американських індіан, на основі практикованої в індіан номенклатури, що одним іменем батька-матери, брата-сестри означає ціле покоління та не робить різниці між дійсно рідними та нерідними, доходить до висновку про існування в них свого часу т. зв. „групового подружжя“, при якому кожний мужчина міг

мати полову звязь з кожною жінкою свого покоління та всіх дітей племені без різниці трaktuвав як своїх дітей. Слідячи даліше за ріжними степенями полової сумішки, дійшов Морган до висновку, що в первісній стадії людського роду не було взагалі ніякого організованого подружого життя, а існувала тільки нічим необмежена полова сумішка. В результаті своїх дослідів поставив він гіпотезу, що моногамне подружжя попередили чотири розвоєві стадії, а то: 1) стадія сумішки, себто стадія без організованого подружого життя, 2) стадія групового подружжя, в якій дозволені і практиковані мали бути без ніяких обмежень звязки чоловіків і жінок у межах одного і того самого покоління, 3) т. зв. стадія пуналюанська (від слова „пуналюа“ — спільник, товариш, яким маляйське плем'я на Гавайських островах називає чоловіків, що мають спільні жінки, та жінок, що мають спільних чоловіків), що вносить деякі обмеження в групове подружжя, в тій стадії мали бути недозволені не тільки подружжі звязки поза своїм поколінням, але також кровосумішка зі своїми кровними, 4) стадія парного подружжя, що його звязь мала бути слабка, а подружжя з початку тої стадії мали легко розриватися. В тій стадії жінка затрачує своє першенство в родині в користь чоловіка, який в останній розвоєвій стадії моногамного подружжя, з черги п'ятій, що тепер триває, стає центром та головою родини.

Для оцінки вислідів досліду Бахофена на Моргана про початок подружжя та родини треба ствердити, що вони є тільки теоретичними міркуваннями, здогадами, гіпотезами та що вони ані не були, ані опісля не стали науково ствердженою правдою. Серед найпримітивніших племен, що стоять на найнижчій степені розвою, досі не знайдено ані першої ані другої Морганової розвоєвої стадії подружжя, тобто стадії сумішки чи агамії та стадії групового подружжя; щодо двох слідуючих стадій, третьої та четвертої, Морган мав знайти позначки пуналюанського подружжя серед маляйських племен на Гавайських островах та парного подружжя серед американських індіан. Основною хибою досліду Бахофена та Моргана про подружжя є те, що вони не сперті на фактичній матеріалі, на основних етнольогічних студіях, а є тільки теоретичними міркуваннями та висновками голосної в їх часі теорії еволюції. Всежтаки свого часу вони знайшли були широкий відгомін у західній Європі, передусім серед теоретиків соціалізму, які старалися використати гіпотези Моргана про розвоєві стадії подружжя як основу для матеріалістичного розуміння історії людства (пор. Мих. Грушевський — Початки громадянства, 1921, ст. 7). Серед Українців висліди досліду Моргана про початок подружжя і родини були поширені в перекладеній на українську мову праці теоретика соціалізму Фрідріха Енгельса, п. з.: „Початок родини, приватної власности і держави на підставі дослідів Л. Г. Моргана“ видання Українсько-руської Видавничої Спілки у Львові, 1899 (Літ. Наук. Бібліотека). Мих. Грушевський у цитованій вище праці ст. 8. так характеризує висліди досліду Моргана: „Поодинокі помічення зроблені в сій сфері (то є — щодо розвою подружжя, а вслід за тим і громадянства) Морганом, були незвичайно цінні, влучні, подекуди геніяльні: але те, що він подавав як певну і непохитну, єдину для всіх галузей людства схему суспільного розвитку, було почасти одностороннє, почасти натягнене і зовсім не

втримувало критики". А на ст. 49 цитованої праці пише М. Грушевський так: „Виводи Морґана опирались на матеріялах зібраних серед народів, які вже далеко зайшли в культурнім і соціяльнім розвою: Північно-американські племена, з котрими він мав діло, це по його власній термінології нарід не примітивної, а варварської культурної стадії“. Треба знати, що Морґан у своїм творі „Давня Суспільність“ ділив історію людства з огляду на його соціяльний розвій на три епохи: 1) примітивну (дику), 2) варварську та 3) цивілізовану. Чотири перші стадії розвою подружжя мали по його схемі припасти на епохи примітивну та варварську, а остання стадія моногамного подружжя, з черги пята, мала припасти на епоху цивілізовану. Наведена в горі замітка М. Грушевського стверджує, що Морґан для своїх висновків про перші розвою стадії подружжя не мав основи, не мав потрібного фактичного матеріялу.

Етнологічні досліди під кінець 10 ст. та з початком 20 ст. завдали удар теорії Бахофена та Морґана про розвій подружжя від стадії сумішки, необмеженого полового вживання, через різні стадії до моногамного подружжя. Згадати тут треба праці таких дослідників: Брати Серазипи (*Die Weddas auf Ceylon und die umgebenden Völkerschaften*, 1893) Шанденберг (*Über die Negritos in den Philippinen — Zeitschrift für die Ethnologie*, m. 12, 188) Мартін (*Die Inlandstämme der malaischen Halbinsel*, Jena, Fischer 1905) Вестер-марк (*The history of Human Marriage*, 1891) Старк (*Die primitive Familie*, 1888), В. Шмідт та В. Кошперс (*Der Mensch aller Zeiten, III. Völker und Kulturen. Erster Teil: Gesellschaft und Wirtschaft der Völker* 1924) В. Кошперс (*Die Anfänge der menschlichen Gesellschaften im Spiegel der neueren völkerkunde*, 1921) а також: В. Вунд (*Elemente der Völkerpsychologie*, 1912) Гроссе (*Die Formen der Familie und die Formen der Wirtschaft*, 1896) Р. Гільдебранд (*Recht und Sitte auf den verschiedenen wirtschaftlichen Kulturstufen*, I. 1896). Досліди над примітивними, ізольованими від культурних впливів племенами, а то: Ведда на Цейлоні, Негритів на Філіппінах, Семан і Сеноа на півострові Малякка, у яких дослідники знайшли доживотне моногамне подружжя та поділ праці між чоловіком і жінкою, відповідний до природних здібностей полу, опрокинули гіпотезу Бахофена та Морґана про безподружжя та полову сумішку в примітивній стадії культури чоловіка, а вслід за тим і висновані з неї дальші стадії розвою подружжя. Ці племена заледве виходять з деревляної культури: не ведуть ніякої господарки, а кормляться тим, що підчас своєї мандрівки назбирають, знаряддя мають тільки деревляне, не знають властивої одежі, незвичайно мало вживають окрас і орнаментики, одним словом не увійшли навіть в культуру палеоліта. Їх моногамного подружжя не було можна навіть вивести від впливів культурніших сусідів, бо в тих моногамії якраз не було — пише М. Грушевський у цитованій праці на ст. 50. Тому й Гільдебранд у вище поданій праці на ст. 11 пише так (подаю в українським перекладі): „У народів, що знаходяться на найнижчій степені господарства, ми не стрічаємо ніколи і ніде стану спільних жінок або сумішки. Противно, кожний мужчина посідає свою жінку виключно для себе і не ділиться нею з ніким іншим та нема у них ні найменшого сліду сумішки мужчин з жінками“. Ще більше категорично заперечує Гроссе у вище поданій праці на ст. 42 — можливість існування безподружжя в примітивній стадії культури чоловіка такими словами: (подаю в українським перекладі): „Нема вза-

галі ні одного примітивного народу, у якого полові відносини зближались-б до стану полової сумішки або бодай на нього вказували. Тривка родина в ніякім випадку не є донерва пізнім здобутком цивілізації, навпаки вона існує вже на найнижчій ступені культури як правило без виїмки“. Етнологічні дослідження привернули в науці домінуюче становище для тези про моногамне подружжя вже в примітивній стадії розвою людства, що була загальною прийнятою до половини 19 ст. Тому й сліди відхилення від моногамного подружжя в деяких народів та племен на низькій ступені культури не можуть бути доказом, що в примітивній стадії людства існувало безподружжя а з того стану щойно поступово розвивалося подружжя та вкінці стало моногамним, а радше на основі наведених дослідів треба прийняти, що відхилення від моногамного подружжя в таких племен повстали внаслідок нездорових культурних впливів.

Цю тезу, що подружжя існувало вже в праісторії людського роду та що воно було моногамним, голосила католицька Церква вже від початку свого існування та й нині її мужно голосить. За основу до голошення такої тези послужило Католицькій Церкві св. Письмо та наука Христа. Книги св. Письма написані авторами, що були натхнені Св. Духом. В них похибки не може бути; в них списана історія Божого об'явлення. Тому й св. Письмо для віруючої людини є найпевнішим жерелом пізнання всіх тих правд, що списані в св. Письмі, бо людські автори книг св. Письма се тільки другорядні автори, а головним їх автором є сам Бог, що є жерелом усякої Правди та Мудрости. Найсолідніший науковий дослід дослідника може ще лишати сумнів у читача щодо досліджуваної речі, бо дослідник все-таки є чоловіком та не вільний від помилок; натомість не може лишати сумніву для віруючої людини правда Богом об'явлена, бо Бог-Творець сам є найвищою правдою, сам є найвищою Мудрістю та є цілком вільний від похибки. Св. Письмо є найпевнішим жерелом пізнання для кожного чоловіка, що добре зясував собі справу так на основі видимого сотворіння, як також науки Церкви, що є Бог-Творець всесвіта та що Бог людям міг об'являти і дійсно об'являв у Ст. Завіті через пророків, а в Новім Завіті через Єдинородного Божого Сина, Ісуса Христа, правди конечні людям в їх туземнім житті.

Що-ж говорять св. Письмо про початок подружжя? — Про початок подружжя говориться в св. Письмі Ст. Завіта в книзі Битія гл. I. стих 27—28, та гл. II ст. 19—25, а в св. Письмі Нового Завіта в Євангеліях Матея гл. 9 ст. 4—7 та Марка гл. 10 ст. 5—10.

Коли Бог-Творець сотворив небо і землю, небесні світила, рослини та звірята, на завершення сотворення сотворив чоловіка: „І сотворив Бог чоловіка на свій образ; на Божий образ сотворив його, мужчину і жінку сотворив їх. І благословив їх Бог і сказав: Ростіть і множіться і наповняйте землю і володійте нею...“ (Кн. Битія I, 27—28). „І сказав Господь Бог: Не добре бути чоловікові самому: сотворім йому помічника подібного йому... І назвав Адам їх іменами всі звірята і всі небесні птиці і всіх небесних звірів: та для Адама не найшовся помічник подібний йому. І зіслав Господь Бог твердий сон на Адама, і як він заснув, взяв одно з його ребер і заповнив його тілом. І сотворив Господь Бог, із ребра, що його взяв із Адама, жінку і привів її до

Адама. І сказав Адам: отсе кість із костей моїх і тіло з мого тіла; вона буде зватися жінкою, бо її взято від мужа. Тому оставить чоловік свого батька і матір і пристане до своєї жінки і будуть обоє одним тілом". (кн. Битія II, 18–24). Наведені місця св. Письма Ст. Завіта вказують, що при сотворенні світа створив Господь чоловіка й жінку — „чоловіка і жінку створив їх", а то в тій цілі, щоб через сполучку обох полів розмножувався людський рід та щоб вони себе взаємно доповняли та в житті спомогали: „Ростіть і множіться і наповняйте землю" (Бит. I, 28), „Сотворім йому помічника подібного йому" (Бит. II, 18). Подружжя створив уже Бог в раю і то моногамне подружжя, як свідчать далші слова св. Письма, що мало бути нерозривним союзом одного мужа з одною жінкою. „Оставить чоловік батька і матір і пристане до своєї жінки і будуть обоє одним тілом". (Бит. II, 24).

Та створене Богом-Творцем моногамне, нерозривне подружжя в раю не остало в історії людського роду в такому виді та устрою, як його Бог створив. Люди неодну Божу установу нарушували та обезобразували; зобразили також подружжя. Вже у вибраного в Ст. Завіті ізраїльського народу подибуємо багатоженство та розводи. Тому й Христос на запит фарисеїв, чи годиться чоловікові відпустити свою жінку з якоїнебудь причини, пригадав їм первісну установу подружжя Творцем: „Чи ви не читали, що той, хто створив з початку, чоловіком і жінкою їх створив? І сказав: для того оставить чоловік батька і матір і злучиться зі своєю жінкою, і будуть обоє одно тіло. Так, що вже не двоє, а одно тіло. Що отже Бог злучив, чоловік нехай не розлучає". (Мат. 19, 4–6; пор. Мар. 10, 5–9).

Ці ясні вискази св. Письма Старого Завіта про установу Творцем подружжя вже в самих початках людського роду, як нерозривного союзу одного мужа з одною женою, що їх пригадав людському родові та автентично пояснив Єдинородний Божий Син, Христос Спаситель, дали кріпку основу науці католицької Церкви про моногамне подружжя вже в початках існування людського роду. Ту науку проповідувала католицька Церква від самих початків свого існування та її торжественно ще ствердила і підчеркнула на тридентському Соборі (Сесія XXIV, наука про Тайну подружжя).

Коли порівняти висліди наукових дослідів з вітками св. Письма про початок подружжя, то годиться ствердити, що висліди наукових дослідів про початок подружжя опертих на фактичній матеріалі, а зокрема етнологічні досліді, годяться з вітками св. Письма про початок подружжя, а іменно, що моногамне подружжя існувало вже в праісторії людського роду та що воно не є здобутком довікового розвою чоловіка; на омість противорічать віткам св. Письма тільки висліди дослідів тих дослідників, що виходячи з апіорістичного еволюціоністичного становища ставили гіпотези, недокументовані належно фактичним матеріалом, як прим. висліди дослідів Бахофена та Морґана, але вони не видержали наукової критики. Ось один із доказів, що між наукою, яка щиро та без упередження змагає до пізнання правди та не натягає своїх дослідів та доказів до згори повзятої ідеї, як це було фактом у Бахофена та Морґана, а св. Письмом нема дїзгармонії. Її й не може бути, коли взяти під увагу, що наука досліджує видимий сотворений світ, що його називають

вають природним обявленням Бога, а св. Письмо подає нам історію надприродного Божого обявлення; жерелом природного й надприродного обявлення є один і той сам Бог, тому між природним і надприродним обявленням протирічність неможлива.

В. Глібовицький.

ЗА РЕЛІГІЙНІ ОСНОВИ СВІТОГЛЯДУ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА.

В часі коли нація тратить найважніший чинник у своєму історичному розвоєві — державу, тоді без сумніву переходить вона найтяжчі хвилини свого існування. З утратою державности є в великій загрозі всі найбільші цінності нації. Її воля до політичного самоздійснення тернить від жорстокого чужого насильства, її культурна творчість карловатіє під тиском супротивних обставин, і так на кожній ділянці життя стрічає вона мур, що об нього приходиться бити головою...

І ось у цьому, як здається безвихідному, положенні самотетно звертається зір нації на ту царину, де вона почуває себе вповні свободною, володарною, повновартною. Це царина релігії, що про неї говорить поет:

„Не вмірає душа наша,
Не вмірає воля
І неситий не виоре
На дні моря поля,
Не скує душі живої
І слова живого,
Не понесе слави Бога,
Великого Бога“.

Але не треба думати, що зворот до релігії в цьому скрутному положенні нації є чимсь, що має надолужити її незаспокоєним гонам назовні, має дати їй тільки хвиливу потіху, осолодити гірку дійсність. Ні, зворот до релігії саме в таких моментах є найбільш послідовним та нормальним явищем, що його правдивою причиною є здорова реакція національного організму в напрямі до джерела сили — до Бога. І саме тепер ми є щасливими свідками цього далекоюсяглого процесу серед української суспільности та її молодого покоління. Цей процес, як далеко сягають наші відомості, охоплює не тільки наші Західні Землі, але і Східню Україну. Це тим більш відрадне та поважне явище, що його наслідки будуть з цілою певністю переломового значення. Очевидно, що розвиток цього процесу дуже складний та основно різний тут і там. Покищо легше нам виробити собі погляд на нього тут, тому й обмежимося до цього.

Роля, що її відіграла наша Церква в Галичині, величезна. Після втрати власної державности головним формуючим чинником Української Нації була Церква, що свою благодатну діяльність розпростирила на всі ділянки життя народу. Проречистим символом тієї діяль-

ности, являється Маркіян Шашкевич, що ще перед „Весною народів“ приніс оливну галузку українському народові. Започатковане ним відродження Українців Західньої Области відбулося впродовж цілого 19 ст. при якнайактивнішій участі українського духовенства, що його типом можна вважати старенького священика з „Панських жартів“ І. Франка. Весь тягар громадянської праці спочивав на плечах цього духовенства, що високо несло прапор нашої Церкви. Немає сумніву, що зовсім інакше був би пішов розвиток політичних подій у Східній Україні, коли б і там була подібна підготовка, зроблена Церквою, яка там, на превеликий жаль, не була наша, а московська. Загалом підсумки нашої останньої державницької проби сил кажуть нам недвозначно, що одною з головних причин нашого трагічного заломання була світоглядово-релігійна криза нашої провідної верстви. Вона одурманена ліберально-соціалістичними теоріями, так сказати б, втратила ґрунт під ногами. Розкладові ідеї, голошені М. Драгомановом та його учнями, звели українську інтелігенцію на безпутні манівці. Розогнена боротьба з Церквою й духовенством виїшла на велику шкоду для нації, бо не тільки затруїла ідейні пориви народу, але й здемобілізувала його експансивні сили. Замість творити нові національні цінності, розбудовувати життя нації, духовенство мусіло зуживати майже всю свою енергію на оборону перед нападами сфанатизованих лібералів-соціалістів. Перед у цій окаянній боротьбі з Церквою вели молоді студенти, що вже на гімназійній лавці захоплювалися соціалістичними теоріями. Читаючи тодішню пресу, прямо до смішности доводять протирелігійні гасла та резолюції, що їх верхком можна вважати одну з резолюцій, ухвалених на І. Всестуденському Конгресі у Львові 1909. р., що домагалася від австрійського уряду українського університету у Львові з виключенням богословського відділу. Це ідеологічне наставлення було питома й більшість будівничих нашої дорогого окупленої державности. Пригадати тільки такі імена як М. Лозинський тут, а В. Винниченко там. Сьогодні вже всім ясне, що як своєрідна послідовність, неначе льогічний висновок із ідеологічних залогень наших провідників, мусів прийти більшовизм, отой жахливий, невольний гурган, що потряс національним організмом до самих глибин.

Але це потрясення мимо великого фізичного спустошення принесло теж і чималі користі. На першому місці треба поставити духове протверезіння. Відбувається переоцінка духових цінностей та кристалізується новий світогляд. Особливо виразно зазначається це в молодого покоління, а зокрема серед студентства. Покищо трансформація світогляду відбувається довкруги політичного ідеалу української державности. Осередньою являється національна ідея. І тут є також вихідна точка для висновків, що сягають у релігійну сферу. Пекуча квестія здійснення національної ідеї звертає увагу на переважний чинник у житті й розвитку нації — релігію й Церкву. Звідси родиться зацікавлення, увага та пошана для релігії й Церкви серед суспільности, що поволі й піддається їхньому безпосередньому впливові. Однак покищо треба щиро сказати, що мотивація релігійности великої більшости української молоді генерації ще не є релігійна, тільки політична. Щоправда, в порівнанні до попередніх генераций це вже великий поступ, але все ще це своєрідна „підмінка“,

а не щось оригінальне, органічне, повновартне. Тому теперішній світоглядний процес треба вважати ще далеко не завершеним. Він мусить далі розвиватися й піти до самого кінця.

На перше місце вибивається зловіщий здогад-питання, чи не прийде до конфлікту за центральне місце між національною й релігійною ідеєю. Обсервуючи наше суспільне життя, бачимо, що цей конфлікт стає фактом у двох скрайностях. Але не має найменшого сумніву, що „*veritas in medio*“. Однак досягнути цю рівновагу, перевести синтезу світогляду між цими двома ідеями в практиці не легко. По своїй суті це основна проблема нової релігійної свідомості. Угольним каменем цього нового світогляду мусить стати концепція органічної спільноти замість атомістично понятого індивіда! Для цього нового світогляду працює на свій лад націоналізм-католицизм. Націоналізм видвигає органічну повязаність членів нації, католицизм усвідомлює містичну зв'язь між вірними Церкви — як живими й дійсними членами Христового Містичного Тіла. Отже нема якоїсь абсолютної людської одиниці, а є тільки приналежні до природної й надприродної спільноти живі члени. Вже у цій перспективі стає легкою розв'язка наведеної проблеми, а конфлікт між релігійною й національною ідеєю переміняється в гармонійну, з повним життєвим змістом, синтезу. Коли б ішло про очеркнення того світогляду, то можна б його назвати католицько-націоналістичним. Характеристикою цього поняття є повна афірмація Церкви й нації, при чому сам погляд на націю мусить бути, так сказати б, релігійний. То значить, треба любов і службу нації відносити до Бога, якого позитивна воля обявляється теж у нації. Зрештою це таке просте та легке до зрозуміння в світлі Христової науки, що змістовлюється в двох нерозлучних заповідях любови.

Покійщо таке оформлення світогляду довершилося ледви в невеликому гурті українського студентства, саме в цьому, що гуртується в Т-ві Українських Студентів Католиків „Обнова“. Більша частина нашого студентства ще в собі не переборола лібералістичних налетів лясцистичних упереджень, ще не переступила порогу до „святая святих“ абсолютного релігійного становища. Очевидно, що можна б навести дуже багато причин цього стану, а з них многі навіть облегували б саму вину наших „оглашених“, але факт є фактом і він стоїть у цілій гостроті перед нами. Звідси родиться глибоке почуття нашої відповідальности, що диктує нам, щирим визнавцям Христа та вірним синам Української Нації, ряд завдань у напрямі поширення, поглиблення та прискорення процесу релігійного відродження нашої нації. Та всетаки на першому місці мусить стояти наше особисте уссовершення, щоб наше світло іншим розяснювало шлях до Христа, що йому маємо ми бути, як апостоли, свідками перед людьми. В парі з тим має йти наш чин, чин діяльної любови до рідної нації, цього „найближчого ближнього“. Про те, яке широке тут поле допису, не берущу вже навіть говорити. Мабуть можна й треба повторити евангельські слова: „Жниво превелике, а робітників мало“ тай у першу чергу виконати додане самим Христом припорушення: „Моліться, щоб Господь в жнива післав потрібних робітників“.

АПОСТОЛЬСТВО НЕДУЖИХ

Така вже якась сумна доля нашої батьківщини, що має в собі багато укритих скарбів, а тимчасом мешканці її або про них нічого не знають, або їх не доцінюють, або попросту не вміють з них користати. Чужі використовують нагоду — вихиснують багатства для себе, кріншають тим, що повинно б піднести і скрінити нашу націю.

Подібне явище можна запримітити і в царині цінностей духових. Кілько то наших талановитих людей, марнується для нас. Викриті чужими стають мимовільними будівничими поступу і культури чужої — часом і ворожої для рідної народности.

Одною з таких ігнорованих нами цінностей се без сумніву терпіння. Нема другого народу, що переходив би таку Голготу, таке море страждань, як наш український нарід. Під тим оглядом наш нарід справді займає перше місце. Та що з того! Через нашу незрячість скарби терпіння всенароднього й одиниць марнуються, не використані як слід для добра одиниць і загалу. Звернути увагу на цінності терпіння, повчити в тому напрямі, щоби усякі жертви — терпіння зосібна тих, що тяжко хворіють — стали свідомими подвигами, хосенними не лише для самих страдалників, але і для загалу, буде задачею того популярного реферату під наголовком:

Апостольство недужих. Уже наголовок вказує, що ходить про Апостолів — які продовжували б діяльність Основника Божого Царства на землі — діяльність Христа. Оповідують про таку подію з життя великого Папи Пія X: Одного разу, маючи коло себе зібраних більше число кардиналів, поставив пана до них питання:—Що є нині найбільше пекучою потребою для спасення людей?— Засновувати як найбільше католицьких шкіл — відзивається один кардинал. — Ні — відповідає голова Церкви.— Будувати більше число храмів Божих — висказує свою думку другий князь Церкви.—Також ні — каже Намісник Христовий. — Викресати в серцях людей поклонання до священничого звання. — Ні, ні — каже наслідник Верховного Апостола. Те, чого нам нині треба найбільше, є ось що: треба нам у кожній парохії виховати, виобразувати, підготовити якусь скількість світських людей, щоб релігійно освідомлені — повні чеснот, віддані Службі для Бога і Правди стали Апостолами Христа.

З ними мусимо ми духовні разом працювати.

І справді Пана має повну рацію. Господь накликає всіх людей до спасення (I Тим. 2, 4—5) Бог хоче, щоб усі люди спаслися і прийшли до пізнання правди. Спасення має дійти до кожного. Ніхто від нього не виключений. Скількість тих, що мають бути спасені — така велика — як велике число всього людства від початку — аж до кінця світа. Спасення, як вода водопроводів рурами — через людей має доходити до кожної найдальшої закутини-місцевости. Виконати ту задачу при нинішніх відносинах — переходить сили, спроможність одиниці — душпастиря. Конечні є помічники, щоби під проводом духовної Влади були співробітниками над спасенням своїх співбратів. Нині настали переломові часи для цілого людства. Апо-

стольська місія св. Церкви має до розв'язання питання, перед якими не ставала майже ніколи протягом століть своєї історії. Отвирасться таке широке поле до праці — що перед її величиною хіба треба здригнутися. Чи Церква буде в силі все виконати, чи буде всилі причинитись до віднови людства в такій мірі, як за часів мандрівки народів — відповідь залежить від кількості тих, що закотять рукави і стануть до праці у винограді Христовім. Відповідь залежить від того, чи Церква знайде крім „апостолів фахівців — апостолів аматорів“ серед своїх вірних. — І для того треба вживати всіх способів, щоб число їх помножувати. — Церква це живе тіло містичне Христа — котрого головою сам Спаситель. А як у живому тілі кожний член його не живе виключно сам для себе — а сповняє працю для здоров'я і цілоти цілого організму, так і поодинокі частини — члени св. Церкви — призначені докладати старань і для добра других. Як у громаді — поодинокі члени осягають ціль взаємною співпрацею — так і поодинокі члени Церкви мають взаємною співпрацею будувати — живу святиню — парохію. А роблять це власне збільшуванням родів нових світських апостолів. Наголовок реферату вказує далі, що річ іде про апостолів поміж хворими.

Щоб оминути непорозуміння, зазначую відразу, що коли мова про Апостольство хворих, то не йде про організування опіки праці здорових для спасення недужих. Навпаки, йде власне не про здорових, але про самих хворих — і виключно про хворих. Іде власне про поміч у праці над спасенням світа від тих, що в очах світа найменше здавалося б можуть допомогти.

Ми вже раз мусимо зірвати з максимією модерного світа. Новітня людина твердить, що аби осягнути успіхи в житті, вистарчить, щоб розум людський і його енергія напружили до максимум свої зусилля. Світові здається, що нині, в ХХ столітті, чоловікові не потрібно Божої помочі, Божого благословенства — здається — що успіх залежний від організації, від кількості, маси трудовиків.

Тимчасом у дійсності більше ніж від фізичної сили, успіх праці залежить від чинників надприродних, від Христового благословенства. Нинішній світ сприяє засаді: релігія йде через жолудок. Наперед (кажуть) нехай прийде чудесна ловля риб (успіх у починах), з початку нехай буде лише зусилля, нехай чоловік має до розпорядимості страву, а тоді спонтанічно долучиться служба для Бога, релігійність, люди охотно будуть молитися, охотно послухають Божого слова.

Та засада, той погляд не є згідний з наукою Христа. Христос не ужив чуда ловлі риб, як принади, щоб знайти послух для своєї науки, навпаки наперед жадав послуху, а опісля дав успіх. (Лк. 5, 1—11).

Є це вже постійна засада, принята в Христовому Царстві — насамперед шукайте Царства Божого (небесного), а все інше додасться вам. — (Мт. 6, 33). Першенство належить зусиллям духа — усе матеріальне — це річ другорядна. Чоловік не живе лише хлібом. Та засада має примінення в найбільшій мірі, коли йде про апостольську працю над спасенням душ.

І для того працівників на тій царині не шукати нам виключно між тими, на котрих повинні ми числити — але власне найрєвні-

ших апостолів шукати нам серед тих, що безсильні фізично, серед недужих — бо успіхи залежні — не від фізичної спроможності, а від доброї волі і Христової ласки. Один з надхнених писемників, о. Гратрі пише в одному місці своєї праці п. н. „Апостолят молитви“ ось що: „Зле діється в світі. Буде діятися добре, коли **МИ СХОЧЕМО** т. зн. коли схочемо молитися. Господь хоче спасення всіх, але не хоче нас спасти без нашої співпраці. Справа спасення по волі Божій має бути немов би великою кооперацією — великим підприємством, що має на меті й добро одиниці й добро загалу. Св. Павло пояснює нам ту правду:

„Прошу отже передовсім відправляти благання, молитви, просьби, подяки за всіх людей, щоб ми вели тихе й спокійне життя у всякій побожності й чистоті. Бо це добре й миле перед нашим Спасителем, Богом, котрий хоче, щоб усі люди спаслися й прийшли до пізнання правди“. (I Тим. 2. 1—4).

Злучені дві справи: молитва і спасення, молитва за всіх і спасення всіх. Сповнення бажання Божого спасти всіх, не залежить лише від труду тих, що їх хоче спасти, — але й від труду тих, що вже ввійшли на дорогу спасення, а котрих взиває Бог, щоб своїх братів на ту дорогу справляли.

Чути часто нарікання між католиками, що сучасний світ вертається до поганства, але коли ближче розважимо, то мусимо ствердити, що це вина самих католиків. Чуємо скарги, що зле на світі. Буде краще, коли ми схочемо, а тому, що молитва є одним з найбільше могутніх середників навертання людей — тому буде краще, коли вийдемо поза границю наших особистих справ, коли зачнемо молитися за спасення душ. Діло спасення душ це не діло одиниці — це діло Бога чоловіка — Христа містичного — т. зн. не лише Голови, Ісуса Сина Марії, але й усіх його членів нас християн, що знаходяться в стані ласки освячаючої.

Кожний з нас є частиною Церкви, частиною містичного Тіла Христового і як такий, кожний з нас має обов'язок причинитися в більше або менше досяжний спосіб до здійснення спасення усіх.

Спасення приходить через ласку, а ласку спроваджує молитва. Читаємо в книзі Буття (XXVII, 22), що коли Яків приступив до сліпого Ісаака з приладженою відповідно стравою, батько доторкнувся його й сказав: „Вправді голос, це голос Якова, але руки це руки Ісаавові“. Мила була Ісаакові подана страва, бо була подана руками Ісава.

Щось подібне можемо сказати про всі наші молитви. Силу має наша молитва не через те, що виходить із уст людини, з уст наших — але силу має через злуку її з трудами Христа, мила Богу тому, що її тим способом подаємо руками Христа. До спасення других, до виконання уряду апостольського треба багато молитви, а найвищою формою молитви є терпіння. — На тій основі власне терплячі хворі можуть, повинні бути Апостолами.

Що терпіння найвища форма молитви, маємо на те свідцтво намісника Христового Пія XI.

В дні 5 листопада 1929 прийняв Папа на авдієнції секретарів Апостольства недужих. До них між іншим сказав: „Скажіть недужим, нехай на дальнє видержують у жертвуванні своїх страждань в дусі Апостольства. Дуже Вам дякую за ваш ювілейний дар жертви ваших страждань. Терпіння це найвища форма молитви...“

Часто нехай жертвують свої терпіння в наміренні Св. Отця, багато надіюся від Бога по тій жертві з терпінь... Так величає те діло Апостольства хворих... З цілого серця благословлю всім хворим і всім тим, що причиняються до розвитку того діла". В апостольстві недужих іде власне про те, щоби хворі і терплячі — а їх є стільки серед нашого українського громадянства — стали апостолами — щоби їх страждання ставали молитвою, яка сповняла б — приснішувала б поширення Хр. царства, спасення загалу. Як бачимо, йде про апостолів — апостолів серед недужих — вперше йде про те, щоби те апостольство завести серед нашого громадянства, бо шкода щоби тільки страждань і терпінь серед українського народу без позитиву для добра загального — для спасення і дочасного і вічного марнувалося. В одному з послідних листів для хворих (про які буде згадка нижче) оповідається легенду, що власне ілюструє приступно шкоди, які ноносить чоловік, коли не вміє терпіти в душі апостольства.

Терпіння є одним з актів надолуження за гріхи. Чим більше знесемо терпінь на сім світі, тим менше мусіти будемо терпіти на другім. Блаженні плачучі... бо ті утішаться. (Мт. 5, 4).

Всі хворі повинні б відразу йти до неба, відбувши вже тут свої дочасні кари. Але тимчасом оповідається в тій легенді, що багато хворих іде до чистилища тому, що не вчинили того, до чого взивав їх Господь за їх життя. Недавно підчас одного торжества — оповідає та легенда — дістав поручення св. Петро піти до чистилища, потішити там перебуваючі душі — і увільнити ті, що вже на звільнення заслужили. Св. Петро забрав книги, в яких ангели старанно записують вчинки життя кожної людини і ввійшов до чистилища, відзвонюючи ключами, скликаючи так до себе душі. Стрїнув наперед громаду великих грішників, які майже підступом, крадьком були спасені — дістали розрешення в останній хвилині життя. А що не мали чим хвалитися, терпеливо, тихо, приймали терпіння і розуміли, що вони дрібні в порівнанні до їх гріхів. Та їх покора зворушила св. Петра: „Дорогі душі, і я колись тяжко обидив Бога, але сльози жалю й покаяння Христос нам розмножує стократно, скажу про Вас Сотворителєві. Тимчасом записую Вас до відпусту совершенного“. І так звидів св. Петро ціле чистилище, потїшав, скріпляв усіх — розділював відпусту совершенні і частинні — відповідно до того, які дістав повновласти від Бога. Аж натрапив нараз на громадку дивних людей. Здавалося, що вони не дуже хочуть стрїнутися з св. Петром. — Мали відзнаки на собі. Св. Петро придивляється, а це відзнаки Апостольства хворих. Члени Апостольства хворих в чистилищі? Тодивне. Хворі з Апостольства звичайно йдуть просто до неба, бо вони терпеливо зносять за покуту і в надолуження за інших — заслугують — на цілковите освободження. Коли в чистилищі вони, видно для других нічого не зробили.

— Чому ви тут знаходитеся? — питає св. Петро.

— Ми сюди дісталися, щоби надолужити за наші занедбання, бо мало ми цінили Божі ласки. Мали ми велике діло до сповнення, велике покликання до терпіння, покликання великої ваги в очах Христа і св. Церкви. Сам Св. Отець заявив, що багато числить на наші молитви і заслуги, що сподівається багато успіхів — а ми мало молилися, зле терпіли — мало заслуг зїбрали. Опустили ми багато нагод до доброго. Тому суд Божий був такий строгий для нас в годині обрахунку, діла наші були занадто легенькі. Тепер розуміємо...

— Вже ви зачинаєте бути на добрій дорозі — сказав св. Петро. — Оповідіть про Вас Небесному Вітцеві, але знаю, що не любите осіб з легкодушною совістю. — Є то виправді ніби вколення голки, які дуже ранять, часом більше ніж тяжкі гріхи. Крім того Христос сказав: „Якою міркою мірите, такою буде і вам вимірене“. Довго ждав Бог, дивився на ваші занедбання, давали ви на себе довго чекати, почекайте тепер і ви... А молитесь за тих, що на землі — щоби були вірніші і пильніші від вас. Це одинокий для вас середник заслужити милосердя.

Це оповідання представляє нам у приступний спосіб, про що тут іде: поширити серед нашого громадянства Апостолство Хворих. Щоб охоронити многих перед занедбаннями і перед марнованням скарбів, які такі цінні для спасення власного і спасення других.

II.

Ідея використання терпіння для добра терплячого і для других не нова — так давня, як давнє діло Христа, як давня Його св. Церква. Та зорганізування ідеї апостолства недужих припадає на рік 1925 і є заслугою голяндського священника Віллен-Борґа, пароха місцевості Бльосмендаль, дієцезії Гарлем. Цей підприємливий католицький священник уважав на спасенну гадку влаштувати триденне богослуження для хворих — виключно для них. — Багато людей думало, що то буде богослуження за хворих, але тимчасом це було богослуження для них. До того часу було загальне пересвідчення, що хворі засуджені на самотність, на виключення поза скобки громадянства. — Завдяки старанням того священника усунуто ту стіну, що відділює хворих від громадянського життя — спроваджено їх до Божого дому. Спроваджувано їх на три дні. Самі хворі не хотіли вірити, що то все для них зроблено. Наслідки того першого богослуження були надзвичайні. Хворі радувалися без міри, що більше тишилося тим, що не є здоровими — зовсім інакше дивилися на недугу й терпіння. — Здорові зайняли не лише через тих три дні хворими, а зрозуміли, що недужі не перестали бути членами громадянства — але, що вони можуть для громадянства своїм терпінням не одно добре зробити.

Примір того священника зробив чудо. Подібні богослуження зачали уряджувати й інші місцевості Голяндії. За Голяндією пішла Бельгія, Франція, Німеччина — а від р. 1930 і Польща*). — Апостолство недужих має тепер понад 250.000 членів у різних краях світа. В Польщі 1933 р. до Товариства було вписаних 12.000 хворих. Нині існує 15 національних секретаріятів. Польща має секретаріят від 12. V. 1930.

Щож це таке Апостолство хворих? Це побожний союз, стоварищення, до котрого належать лише хворі. Члени того союзу мають терпіння: 1) прийняти без нарікання, — 2) дальше терпеливо, зносити, а 3) охотно їх жертвувати за Церкву та за спасення душ.

Через таке ідеалізування терпіння хворий, що належить до того союзу, знаходить підйом духа і потіху внутрішню, душевну.

*) Богослуження таке відбулося вже три рази для наших хворих в Успенській Церкві у Львові.

Користи приналежності до цього союзу є подвійні. Одні більше характеру особистого, інші знову користи для громадянства — характеру суспільного.

Користи особисті. Хто був уже хворий, хто переходив тяжку недугу — довший час, цей добре знає, що хворому не так усе дошкулює фізичний біль. Більшим терпінням для хворого є свідомість тої самоти, що так людину гнобить, що так людину відчуває від громади. Недуга вириває чоловіка з нормального ходу життя, — відриває від звичайного варстату праці — позбавляє його спромоги брати участь в життю. — Чоловік за життя стає майже труном — не має навіть спромоги брати участь в церковних богослуженнях. Приналежність до союзу Апостольства хворих має саме бути і є ліком на його пригноблення. Член союзу свідомий, що є членом товариства, до якого належить понад 250.000 таких. Це підносить на дусі. Він не чує себе самотнім, він набирає іншого поняття про терпіння — як член союзу відчуває, що він не є непотрібним баластом для свого громадянства, для родини, але навпаки відчуває, що є одним з тих, що разом з терплячим Христом починаються — до довершення спасення своїх співбратів. Хворий — член союзу — уважає себе одним з відзначених Божим Провидінням — бо уважає себе одним з особливо покликаних через своє терпіння спасати других. Розуміється, не треба додавати, що таке розяснення атмосфери не мало починається до скоршоговилічення даного недужого і на тілі.

Та вартість організації Апостольства хворих покажеться ще більшою, коли звернемо увагу на користи, які випливають з приналежності до того Апостольства для громади, для загалу. Звичайно ми люди смертні дивимося неохотним оком цього світа на терпіння, вважаємо його тягарем, злом, нещастям. Та в дійсності нема більшої скарбниці усяких благ, як саме терпіння — і то для одиниці і для загалу. — Щоби позискати — членів для Христового Царства — не вистарчить лише армія противників — що брали б участь у перших рядах борців для справи Христа. Треба й армії тих, що були б героями терпіння і нокути. В ділі спасення душ терпіння займає перше місце — і нема кращих співробітників в душпастирстві як власне хворі.

Що лише доброго в світі, все діється лише через терпіння. Спасення світа прийшло через терпіння, через Голготу. Хорий, що терпить без скарги, свято, як терпів Христос, мученики, що продовжують діло відкуплення, — як члени містичного Христового тіла — як члени Його — терплять і тим спасають свої родини, свою батьківщину, Церкву, спасають світ. Терплять разом з Христом і разом з св. Павлом: „доповняють у своєму тілі те, що не достає терпінням Христа, за його тіло, котрим є Церква“ (Кол. I, 24).

Недостає співділання — тих за котрих Христос умер — Христос на дальше — як містичне тіло продовжує діло спасення через тих, що разом з ним охотно страдають.

Хворі такі, члени союзу — свої терпіння можуть зложити за членів громади, що живуть у тяжких гріхах, за тих, що далеко від Христа, що зійшли на злу дорогу — зубожених, безробітних, за ув'язнених, за священичі покликання, за санацію громадянського життя.

Через Апостольство хворих — терпіння стає силою творчою —

набирає вартости скарбів, які власне через приналежність до союзу, не марнуються, а використовують для добра душі — для потреб Церкви і для скріплення хворих.

Умовини прийяття до Апостольства.

До союзу може належати кожний, хто лише має добру волю, але лише той, що обтяжений якимсь терпінням довготривалим — не хвилимовим, все одно духовим, чи фізичним (хороба, апатія, стра-та, старість, каліцтво, дуже велика біда і т. д.). Коли недужі хочуть бути прийняті до союзу, мають сповнити, як було вище сказано, три умовини:

- а) переносити терпіння з підданням Божій волі;
- б) зносити їх у злуці з муками Спасителя;
- γ) жертвувати їх Богу за спасення світу.

Розуміється, що ті умовини не зобов'язують під гріхом. Щоб не було непорозуміння, то треба зазначити, що приналежність до Апостольства не заборонює, не перешкоджує в зусиллях привернути здоровля. Так само не обов'язує бажати нових терпінь. Иде лише про те, щоб терпіння, існуючі з конечности, піднести, щоб із них витягнути якнайбільше користей для душі своєї і других. — Хорій, що хоче належати до Апостольства, зголошується до Секретаріату даного краю (у нас: Львів — Підвалля 9, I.) — сам або за посередництвом найближчих, подаючи докладно свою адресу і звання. Вкладок обов'язкових нема ніяких. Допускаємі є датки добровільні, конечні на видатки, злучені з полагоджуванням кореспонденції, з видаванням відозв, значків, відзнак.

На знак прийяття до союзу одержує хворий з Секретаріату:

- а) письмо з поясненнями про Апостольство недужих;
- б) грамоту прийяття з членською молитвою, — над якою часто треба задумуватися, щоб добре зрозуміти апостольське покликання, щоби набрати чим раз більшої ревности у зношенню недуги;
- γ) посвячену відзнаку — хрестик, який хворого все піддержує на душі, додає сили витривати в ласці Божій і до користання для піднесення вартости терпінь;
- δ) що місяця одержує хворий Лист (послання), що має за завдання піддержувати в терпеливості і альтруїзмі для других. — Лист той має свого роду заступати відвідини — через нього кожний член союзу духово лучиться з тисячами інших, пересилаючи докази пам'яті, подяки і заохоти. — При помочі тих Листів має бути нав'язаний особистий контакт з секретарем Апостольства — одним словом має бути свого роду лучником з усіма членами Союзу.

З того зіставлення видно, яким спасенним ділом є Апостольство хворих. Справа дійсно заслугує на те, щоб її зробити годосною, щоб її перемінити в діло і серед нашого українського громадянства. Треба розумне те діло спонуляризувати, треба розвести пропаганду. А до розголошення тої справи покликані і хворі і здорові. В першій мірі, Шановні Читачі — кождий із Вас має деякий обсяг людей, серед яких є діяльний. Зверніть увагу на те велике діло Апостольства хворих. — Ті, що доглядають недужих, священики, лікарі, члени Кружків Молоді, зверніть — шкода, щоб марнувалися терпіння нашого українського народу, а їх цілі гекатомби. — Поробім заходи,

щоб утворити Секретаріат для хворих Українців. Звернімся з тим до наших Духовних Властей — а вони напевно не відмовлять своєї помочі.

Понуку до того Апостольства хворих дали Богослуження для хворих. Такі Богослуження дадуться зорганізувати і в інших місцевостях.

Одно таке Богослуження уже уладив о. Цегельський у Струсові, а дня 26. жовтня ц. р. було в Успенській Церкві у Львові. Лише доброї волі — довіря до себе, — надії на благословенство Боже — а й наші хорі стануть ревними апостолами — ревними співпомічниками наших Владик, ревними помічниками Христа — співспасителями Українського Народу.

Богослуження для недужих, оскільки є відповідні умовини, дадуться легко перевести.

Зорганізовані добродійні товариства переносять або перевозять хворих (яким лікар дозволив) до парохіяльної церкви. Там відправляється для хворих Службу Божу і голоситься коротку відповідну науку — далі Св. Причастя. Опісля слідує благословення кожного хворого св. Тайнами.

Звертається увагу, щоб кожний хворий отримав свої терпіння в тою жертвою, яку приносить щодня Евхаристійний Христос.

Таке благословення хворих взорване на благословенню, уділюванім в чудотворній місцевості Люрд. — Хворих обложних стережуть добровольці-доглядачі зпосеред світських і духовних.

В часі благословення переходить Христос, потішає, лічить, скріпляє, уздоровлює.

Такі Богослуження незвичайно тішать хворих, піднімають на дусі, — а і здоровим дають нагоду зіткнутися з ближніми і оказати правдиву любов через сповнювання діл християнського милосердя для тіла і душі. — З таких власне Богослужень зродилася ідея Апостольства хворих. — Метою вашою повинно бути утворити особну секцію для українських хворих.

Перші кроки поробив уже автор тих рядків. — З нагоди Богослуження для хворих в Успенській Церкві видав летючки. — В тих летючках подав у скороченні найважливіші засади Апостольства хворих — і молитву для хворих. — Йде про спонуляризування справи на місцях.

В кожній місцевості є кілька хворих — що радо приступили би до того Союзу. — Трохи доброї волі і труду, — справа Апостольства хворих стане серед українського громадянства ділом.

Література:

1. Unser Laienapostolat, Prälat Max Kaller, Leutesdorf am Rhein 1927 (Das Krankenapostolat, ст. 58 слл.). — 2. Das Laienapostolat, J. E. Knor, Aachen 1923 (ст. 191 слл.). — 3. Митр. Кир Андрей, „До недужих...“ (АЕВід. 1934, ч. III, ст. 52 слл.). — 4. X. Michał Rekas, Rozmowy z chorymi, Lwów 1931. — 5. X. M. Rekas, Duszpasterstwo szpitalne w całokształcie nowoczesnego szpitalnictwa. — 6. „Apostolstwo chorych“, (Листи до хорих), річник 1933, 1934. — 7. Raoul Pliès T. J., „Chrystus w braciach naszych“, Kraków 1932 (ст. 223 слл. „Apostolstwo cierpienia“).

З АКТУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ КАТОЛИЦЬКОЇ АКТЦІЇ

Здається, що одним із найважливіших завдань Католицької Акції під сучасну пору — про котре, вірю, заговорять іще всі релігійно-національні чинники — буде зимова допомога бідним. Про конечність і духово-матеріальні користі такої акції хіба не треба широко розводитися. Не буду також згадувати, що ця допомога, хочби в наших сусідів, діє, і всюди діє. Почавши від передшкілля почерез усякого типу школи, і кінчаючи на політично-суспільних організаціях, ведеться та бажана акція. З більшим, чи меншим успіхом, з явними, чи скритими цілями. Хоч матеріально не такі засібні і не маючи активної підмоги державної адміністрації, проте можемо і ми спромогтися хочби на поміч у вузких ряцях тим більше, що розпоряджуємо таким широко розгалуженим апаратом, як церковні братства, кооперативи, Просвіта, то що.

По більших містах, як у Львові, дільнищеві, чи там парохіяльні кружки, повинні бути у стислому порозумінні, бо тут витворився спеціальний тип людей, який хитро жирує на допомогівій акції, себто, або бере поміч від усіх комітетів, або використовує христ. милосердя, хоч його матеріальне положення не є безвихідне. Точні списки, провірки і контролю підномаганих є необхідні. Отже відомий є факт, що з парох. помічі при одній з львівських церков брав підмогу — один каменярник. Був знов у поляків такий факт, що (затаєна) емеритка, сподіючись контролі, висилала діти на стійку, й коли контролю добродійного товариства в хату; вона мліла — з голоду. Вренті це і в нас відомі факти, котрі одначе не звільняють нас від милосердя і шобови ближнього.

Тут іще одна замітка:

В нас треба виробити таких діячів К. А., що не тільки вдоволлися б поданням холодної монети, а треба конечно ближчого контакту з біднотою, більше теплого серця і при матеріальній, ще й духової помічі. Це щойно буде Католицька Акція!

Та є ще друга сторінка медалі. Працюючий світ — робітники й ремісники — і непрацюючий, чи пак безробітний, любить розважитися й забавитися. То щож, треба знати, як і коли. Оце маємо Пилипівку, а незадовго Великий Піст. Ми не в силі зачинити ті всі бари, ресторани, де не має пошани до закону св. Церкви. Та нам відомі товариства з посвячуваними прапорами, відомі виховні організації, що замість дати відповідну розривку, спортову, імпрезову, чи іншу — в усі неділі й свята уряджують ніби то не танці, а „дансінгі“. Коли підписаний інтерцелював одного з проводу, як можна дозволити в той час на такі забави, дістав відповідь, що на це є дозвіл Ординаріату.

А я рішуче не вірю, щоб продовж трьох років виховне товариство мало такий дозвіл. Тут Католицька Акція мусить вглядати і санувати нездорові відносини.

Ще одне важке завдання має до виповнення Католицька Акція. Ми знаємо, як стоїть тепер справа з навчанням релігії. Її або зовсім не вчать (не з нашої вини), або вона трактована по мачошиному. А темні сили з зовні, ба і з нутра нашого національного організму ділають погубно на душу нашої молоді. Деяка частина молоді має змогу на ріжних курсах — довгих чи коротких — у Львові доповнити своє загальне чи фахове знання. На таких курсах на жаль ставляться до релігійної справи в „найкрайшому“ випадку індіферентно. Провід Католицької Акції мусить стежити за такими курсами й вимогти принайменше на українській дирекції заангажовання священика, хочби з кількома конференціями.

Справи вважаю за дуже актуальні. А таких і тим подібних справ, як напр. опіка над покритками у заг. шпиталі і касі хорих, справа захоронок і т. п., є безліч і вони, як та запущена нива, ждуть ревних, божих робітників і робітниць.

Від Редакції: Отся статейка порушує кілька незвичайно важних та актуальних справ, до яких Редакція має намір ще повернути. Редакція помістила б також радо більш основні надіслані статті на порушені тут теми.

о. Ч. Я.

Бій за добру пресу

Серед великої частини християнського світу, зокрема в нас, дається завважити якась дивна пасивність, духовна інерція, що потягає за собою дуже сумні наслідки. Першзавсе кидається у вічі поверховність і плиткість духового життя, його часті заломання та притуплений або зовсім знищений боєвий дух християнізму.

Примінювання в життю лінії найменшого опору родить духове ліниство, шкурність, сибаритизм, погоню за легким та веселим життям, тож не диво, що по такій похилій площині все котиться стрімголов до ганебного упадку.

Важкий сумерк окутує нас, серед якого діють руйніницькі сили. Їх така тьма, що навіть несила зчислити. Нахабна напастливість соціалістично-радикальної і масонсько-комуністичної тічни є тому така безлична, що не натрапляє вона в нас на належний зорганізований і рішучий відпір. Ці руйніницькі сили заперестали з нами, як зорганізованою спільнотою, зовсім числитися. Свою увагу скуплюють лише на одиницях, в яких жевріє святий вогонь правди, любови й посвяти і б'юкують їх. Вони добре розуміють те, що від іскри запалитися може стихія і спалахнути вогнем, в якому доведеться їм загинути назавжди. Тому поміями зливають усе кругом, аби запобігти такій своїй катастрофі. А байдужий загаль християн зі стоїцьким спокоєм цю наругу приймає і зносить, мовляв „якось воно буде“.

Богу дяка, що милує нас одиницями, які зберігають правдиве духове життя, линуть на крилах побожності на висоти, а любов і посвята в них така велика, що не жаліють ні крові ні життя для справи Божої й народу. Цій горстці Бог дав скарб відродженої і животворчої сили. Вони кривавляться, а на цих скривавлених місцях цвіте нове життя, родиться обнова. І ці місця є святі. Це треба собі усвідомити

й оточити їх як стій живим муром та не дати обкидати їх слиною чи нечистю тим, що завзялися нас знищити.

Силу мусимо силою побороти. Цю силу дає нам св. Церква. Її мобілізаційний наказ кличе нас у ряди Католицької Акції, на хрестоносний похід проти лиха. Її удар це смерть всякого лиха на землі. Треба тільки, щоб ми чим скорше очуналися й отряслися з байдужності, що держить нас наче у підхміллію. Чорні нотки, що брешуть на початку, цієї статті вилловлюємо не з песимістичним настроєм, але навпаки хочемо ствердити, що випадки відпору проти масонів, соціалістів і комуністів зростають. З сутінок виринає виразна границя, що розмежовує нас від царства тьми й антихриста.

Український нарід на СУЗ, хоч страдає в лабетах червоних тиранив, незложив своєї духової зброї й дає гідну відповідь займанцям. І ми на ЗУЗ не спимо, духаємося, але тому, що тільки вічно розмахуємося, то лише животіємо. Далеко нам до створення кріпкого Піємонту. Багато маємо недостач. Перш за все бракує нам вогню св. віри, немає в нас виробленого почуття власної гідності й сили, немає солідарності, чеснот посвяти та великого бажання. До того ще треба додати брак зорганізованості, що чи не найбільше мститься на укладі наших сил на шляху у майбутнє.

Тому всьому протиставитись має Католицька Акція. Вона кристалізує духа одиниць, а велід за цим цілих спільнот.

Її зорганізованість родить карність і витончену чуйність, а плямівість непобідність. І саме тому КА дає зміст життю, що сягає аж у вічність.

У нас рух КА зачався у 1933. р. Її перші здобутки добрі; це не палахкотливий вогонь самих почувань, але наскрізь реальна дійсність.

Край покриває сітка католицьких організацій, оживає релігійне життя, підсилюється реколекційний і місійний рух, будяться дрімучі брацтва і стають до активної праці, росте наша преса, на всіх ділянках нашого життя знімається наш рішучий голос, як вартовий вірний моральності в народі.

Провід К. А., свідомий своєї відповідальности, хоче, цього року так як і попередніми посилити в місяці січні акцію за доброю пресою. Ця акція має бодай в часті зліквідувати цей фронт лиха, що найбільше нам загрожує та шкодить. Має це бути рівночасно черговий етап на шляху великого покликання пробоевників К. А.

І на цей відтинок фронту Г. І. К. А. саме тому звертає особлившу увагу, що загал вірних найбільше собі його легковажить.

Розгортаємо свій боевий прапор. На ньому слова Ісуса Христа: „Хто не є зі мною, цей проти мене“ (Мат. 12, 30). Цей висказ Христа відноситься також до преси. Преса, що не стоїть на основах християнізму, а навпаки поборює його або відноситься до нього байдуже — є зла. А злу пресу мусимо поборювати й нищити.

До цієї боротьби зобов'язані є всі вірні. На жаль, не всі здають собі з того належну справу.

Є католики, що передплачують злу пресу, її читають, а з ними читає їхня ціла родина, цілий дім. Знаємо жінки, що ходять щоденно до церкви, належать до католицьких товариств і братств, а передплачують т. зв. байдужу пресу.

У великому місті вистарчить глянути на кіоски, в яких продають пресу. Всі вони майже без виїмку це проповідниці злого духа. Про

католицьку пресу в них і не допитаєшся. За те вивіски говорять самі про себе. Там вступна стаття скриває в собі їдь монізму чи взагалі безбожність; там повість деморалізуюча, рознуєтна; там образки — сама порнографія; там безстидні оголошення і т. п.

І кожного ранку аж до пізної ночі побачите ви непроходими маси й молоді й дітей, що стають перед ними та читають і купують за власні важко запрацьовані гроші цю отрую для своїх власних душ, якою себе звільна, але послідовно затроюють.

Так за наші гроші зростає наклад злої преси, вона росте, буде палати, кунує нові ротаційні машини, наладиує справно свою кольпортажу, не жаліє грошей на власні літаки й авта. Втискається всюди і всюди її знайдете: на залізничних двірцях, в потягах, на кораблях, по домах, школах, реставраціях, каварнях, кінах, театрах, в місті, на селі...

Такий стан це сумна й жахлива правда. З ним треба скінчити раз назавжди!

Мусимо всі собі це усвідомити, бо від того залежить наша побіда.

Славний єпископ з Моґунції Е. Кеттелер в одному свому пастирському листі пише виразно: „Хто супроти католицької преси є байдужий, цей не має права називати себе вірним сином чи дочкою св. Церкви“. Св. Отець Пій X каже знову, що „святим обовязком вірних є підпирати католицьку пресу та якнайширше поширювати“. Св. Отець Пій XI уважає Католицьку пресу за пробоеву зброю К. А. Всі єпископи світу звивають часто в своїх пастирських листах вірних, щоб підпомагали католицьку пресу молитвою, словом і чином. Це саме собою свідчить про вагу доброї преси.

І саме тому провід К. А. в Злучених Державах Північної Америки оснував „Товариство Хрестоносців“ для побороування злої, а поширювання доброї преси. У тому товаристві гуртується молодь від 10 — 18 років, що зобовязується присягою не читати тих газет і книжок, що в них є неморальні оповідання або описи злочинів, не ходити на неморальні фільми, ні до злих театрів, барів, а всіми силами поширювати добру пресу.

Це товариство має вже 60.000 членів молоді обох полів і прекрасно розвивається.

А в нас? Як мало в нас апостолів доброї преси!

Та все ж таки ніщо не повинно нас зражувати. Яка маленька була кімната, де Христос зібрав був Апостолів на св. Тайну Вечеру, і як мало їх було, а вони таки не завагалися рушити на підбій світу! З нами Христос!

Переїдемо вкоротці методи, як побороувати злу пресу.

Передовсім не вільно її передплачувати, ні купувати, а тим більше до неї дописувати. Втрата передплатників зломить її чванливу силу. Її місце мусить заступити добра преса. На жаль, як часто з браку фондів добра преса борикається з труднощами, про що нам зовсім байдуже. Коли б загал належно підпер добру пресу, вона не тільки притьмила б злу, але побила б її своєю формою і змістом.

Як підпираємо свою католицьку пресу, бачимо з того, що не зможемо здобутися на власний щоденник...

Не вільно виправдувати себе тим, що добре є все знати, тому треба і злу пресу читати. Її вільно читати тільки тим, хто має на

це право. Цікавість це перший ступінь до некла. Про все, що треба нам знати, добре поінформує нас добра преса.

Інші кажуть: „Це мені не вадить, ні не шкодить“. На жаль, отруя шкодить і найздоровішому організмові, хоч би була й у маленьких давках. Таке поступовання найбільше гіршить і тим приносить необчислимі шкоди. Ми маємо чейже обовязок свою віру і свої погляди маніфестувати назверх.

Дальше не вільно злої преси підпомагати статтями. Але як часто імена добрих письменників, і то навіть священиків, находимо на сторінках злої преси.

Не вільно до злої преси давати своїх оголошень. Про це повинні памятати всі, зокрема фірми, яким на католиках залежить. Відома річ, що з оголошень має преса чималий дохід. Тому кожний гріш, виданий на злу пресу, не тільки служить лихій справі, але підтинає добру пресу.

Добре знати і те, що густо-часто преса, яка не розкрила ще свого обличчя, деконспірує себе якраз оголошеннями. Оголошення підозрілої вартости, дурисвітські, неморальні і злі не сміють найдитися на сторінках преси, що зачисляє себе до доброї. Її неоправдує навіть примітка, що за оголошення редакція не відповідає.

Треба про це все освідомлювати людей. Треба про ці речі голосно говорити в крузі своєї рідні, сусідів, приятелів і знайомих. Треба часто говорити про шкідливість злої преси, треба називати статті, справи, оголошення, якими вона скрито чи явно бе в релігію, Церкву й мораль.

Яке це вдячне поле до праці для активу наших католицьких організацій і братств! К. А. вказує всім, яка є це важна справа й дає вказівки, як до цього братися. До цієї справи станути мусять усі. Спокійно, але рішуче мусимо приступити до ліквідації того відтинку лиха.

Вірни мусять знати те, що це є справа совісти. Тому рівнодушних треба спонукати до власного опреділення, а невіж повчити. — Нераз добрий вплив жінки на мужа, дітей на родичів в тому випадку може зробити багато добра.

Треба ділати по домах, позискувати людей для доброї преси в приватних розмовах, на публичних місцях, головно по залізницях, каварнях, реставраціях, гостинницях та взагалі, де тільки вдасться, треба рішуче всюди домагатися доброї преси й тільки добру пресу читати.

Багато можна зробити при відвідинах хорих, чи то по приватних домах, чи лічницях. Про це, який добродійний вплив на хорих має добра преса, і як легко їх на прихильників доброї преси позискати, могли б нам багато розказати хочби членкині Марійського Т-ва Пань, а саме Секції для хорих у Львові, які успішно ведуть акцію вже кілька літ. На жаль, навіть не всі ОО. капеляни й парокси вміють належно оцінити таку роботу. Взагалі в нас багато людей має якесь дивне упередження до всяких нових засобів апостолювання. А шкода, тратимо на тому передовсім ми самі.

В Австрії ще перед війною повстало перше братство: Апостольство Доброї Преси, сьогодні воно тишиться чималими здобутками. Його члени це пробоевики сучасної К. А. Зустрічаємо там слуг, що, позискавши довіря своїх господарів працею й чеснотами, залиша-

ються на службі під умовою, якщо буде з хати усунена зла преса, та досягають це. Всі члени вміють вести зручну пропаганду за доброю пресою.

„Praktische Pressarbeit“ оповідає про одну селянку в Тиролі, що, ідучи на купно, брала завжди з собою злий часопис з оголошеннями. По дорозі вступала до фірм, які там оголошувалися та питалася, чи дійсно це їх оголошення, чи може воно там попало через помилку. Коли їй потверджували, вона рішуче проти цього протестувала і рівночасно заповідала бойкот таких фірм. Це приносило дуже добрі успіхи.

Читаємо в тому самому журналі про одного чоловіка з Інсбруці, що сам впровадив більш як 200 примірників католицької преси до різних публичних льокалів.

Щоденно до того трапляється нагода. Напі противники й вороги агітують по варстатах праці, по фабриках, домах чи вулиці, на залізниці, в будень чи в свято за своїми справами. А ми?

Тому треба домагатися нашої доброї преси по кіосках, тепер поштових урядах і по залізничних двірцях. Один тиролець їдучи з Інсбруку до Відня на кожній стації, де була продаж преси, висідав і жадав католицької преси, а коли не було, робив зарядам залізничних кіосків докори так, що всі звертали на це увагу.

Треба всюди домагатися своєї преси, а не приносити її з собою. По якомусь часі це мусить віднести успіх. Перечитаний свій часопис треба залишити на місцях своєї праці, в бюрох, ждальні і т. п. Хай він залишиться для пропаганди. Може хтось візьме і перечитає.

Треба також давати другим, доцільно його давати, щоб читали та заохочувати до передплати.

Добре також при нагоді іменин чи новорічних побажань декому нишком як дарунок заплатити місячну передплату. Так можна позискати неодного передплатника.

Час від часу адміністраціям доброї преси подавати адреси осіб, яких можна було б позискати на передплатників. Адміністрація вище їм оказові примірники, особливо святочні чи новорічні. Це буває добрим способом вербування передплатників.

Кого не стати на цілу передплату, хай організує збірну листу. При тому слід пам'ятати про святій обов'язок точно вивязуватися зі своїх грошових зобов'язань, бо неточні передплатники, післяплатники та неплательники, це найбільші вороги доброї преси. Як багато їх поміж нами!

Хто почувається на силах бути дописувачем, хай голоситься на кореспондента. Хай присилає свої статті, головню такі, що цікавили б дане окруження й середовище. Хай подає свої спостереження що до способу редагування часопису.

Хай також старасться налагодити й доглянути справу кольпортажі.

Неналаднання справи кольпортажі доброї преси або зовсім її знехтування вважаємо за саботаж і за великий прогріх супроти Католицької Акції.

Про ці справи і злучені з ними питання часто треба говорити по католицьких організаціях і братствах.

Всі члени повинні зобов'язувати себе тільки добру пресу передплатувати, її читати та її всюди поширяти.

Час від часу треба пам'ятати також про пресовий фонд доброї преси. Даток на цю ціль, це даток на св. Місію.

Бачимо з того, як багато є різних преріжних способів, як прийти з поміччю цій добрій і пожиточній справі. Бачимо також, як переважною є ця ціла справа й як негайно треба нам приступити до діла.

Не сміє бути в нас часу на вагання. Мобілізація наших сил проголошена. Стаємо фронтом в одну лаву проти лиха. Маємо наказ: бій за добру пресу виграти! Від нашої доброї волі, посвяти і великодушності залежить перемога. Ми ідемо вперед. Ми бій виграємо! Ми його мусимо виграти!

Е. Тишинська.

Участь жіноцтва в Кат. Акції

II. Програма жіночого Католицького Союзу¹⁾.

Програма жіночого Католицького Союзу ділиться на дві частини: вироблення й апостольство, кожна з окремими прикметами.

1. Вироблення.

Програма Жіночого Католицького Союзу засадничо приймає, що члени мають уже мінімальне релігійне вироблення, набуте в родині, в товариствах молоді, в школах, чи в якій іншій спосіб.

Тому його завданням є розвиток і удосконалення релігійного і морального почування, причому моральне почування є тільки доповненням релігійного.

Так повинно бути. Однак деколи входять до наших товариств елементи ще сирі, що потребують оглади. Найчастіше лучається це членам, які не мали нагоди перейти підготовляючої школи Товариств молоді. Тому в таких випадках не можна говорити про удосконалення — тільки про правдиве вироблення.

І в тих випадках вироблення членів повинно далі поступати на дорозі удосконалення, і це для багатьох причин:

Передовсім тому, що в духових питаннях усяка недостача поступу є ходом назад: Non progredi, regredi est. Так учить аскетика. І тому, що духова совершенність необмежена, після другої засади християнської аскетички: qui sanctus est, sanctificetur adhuc.

Є ще одна причина, неменше важна від попередніх, а саме, що зрілій — особливо замужній жінці нарастають нові обов'язки й нові відповідальності, що вимагають нових ідей і духових сил. Тому її вироблення вимагає доповнення.

Нові обов'язки розвиваються в двох царинах: родини і суспільности.

Для осягнення релігійного і морального удосконалення є багато середників. Вкажемо найважливіші. Одні є індивідуальні, інші збірні.

Між індивідуальними середниками згадаємо передовсім розважання, яке згідно з засадами християнської аскетички є основою цілого

¹⁾ Перша частина в 2-ому числі „Католицької Акції“ з 1936 р.

духового життя. Обовязком церковного Асистента є наклонювати членок до цих побожних вправ, розяснивши їм їхню хосенність і досконалість.

Доповненням розважань є побожні читання. Належить у тій цілі дати відповідні бібліографічні вказівки²⁾.

В Жін. Кат. Союзі треба передовсім розвивати почитання Св. Евхаристії (відвідування Найсв. Тайн, Служба Божа і часті Причастя) почитання пресв. Діви Марії, як найвищого взору жінки і матери.

До збірних середників належить особливо зачислити:

а) богослуження для членок Союзу (Служба Божа, спільне Св. Причастя, адорація Найсв. Тайн і т. п.)

б) місячні реколекції з роздумуванням і іспитом совісті, по змозі в умовинах, що дозволяють на скуплення духа;

в) замкнені реколекції, особливо поручені Св. Отцем в енцикліці „Mens nostra“ всім Католицьким Товариствам;

г) релігійна освіта при допомозі викладів: катехитичних, літургічних, з історії Церкви, з гартіографії. Членки Союзу повинні щільно ходити на парохіяльні курси катехізму, але належачи до Католицької Акції, повинні в своїх товариствах одержувати ширшу релігійну й літургічну освіту, щоби кріпивши і освітивши тим свою віру, учинити її пліднішою.

Вироблення родинне.

1. Родинне вироблення має подвійну ціль:

а) підготовити всіх членок до виповнення родинних обовязків. Всіх членок, себто не тільки замужних жінок і матерей, але й незамужних вдів, бо всі мають свої родинні обовязки.

в) приенособлення членок до родинного апостольства, це є праці над переносенням християнським духом усіх родин. Треба зазначити, що не тільки замужні жінки і матері, але теж незамужні жінки можуть підійматися цього апостольства, а навіть можуть у цім напрямі розвивати найуспішнішу діяльність.

2. Змагаючи до такого вироблення, треба познайомити всі членки з християнськими засадами про подружжя, родину, домашні обовязки і методи домашнього виховання, потрібні теж деякі відомості з діялки господарства і т. п.

Дуже потрібне прим. є уділювання в наших жіночих товариствах підставових відомостей про гігієну дитини і про педагогію; часто лучається, що найкращі матері є найгіршими виховницями, тому що з причини хиб характеру або злих навиків надбаних від інших, противляться правилам доброго виховання, котрі мусять бути впоювані податливій природі дитини.

До цієї цілі надаються циклі викладів з річевою програмою, на теми, котрі займають усіх членок, беручи свої узасаднення з папських енциклік про подружжя, родину і виховання.

3. Окремо можна обговорювати обовязки замужних жінок і матерей, в рефератах для них тільки призначених. У звязку з потребою цього окремого вироблення всі католицькі жіночі товариства, які

²⁾ Підставовими творами є тут: Євангелія, Наслідування Христа. Фільотея св. Франціска Салезія.

творять у католицьких народів згідно з волею Св. Отця міжнародний Католицький Союз, — уладжують рік річно День Матері, в цілі християнського приготвлення матерей до виповнення обовязків. Є це день молитви і пропаганди. Уладжують Його звичайно 25 березня в день Благовіщення Пресвятої Богородиці — Покровительки Союзу Католицьких Жінок.

День Матері призначається до вироблення не тільки членок, але теж матерей, які не належать до Католицьких Жіночих Товариств, тому є дуже добрим засобом родинного апостольства.

Суспільне вироблення.

1. Суспільне вироблення потрібне не тільки мужчинам, але і жінкам. Живуть вони в суспільності, тому мають для неї обовязки і можуть безпосередно впливати на суспільність тим хосенніше, чим важніше їхнє становище на суспільному полі.

Щоб жінки католички могли розвинути таку діяльність згідно з християнськими засадами в обороні віри і родини, в патріотично-національному дусі, мусять бути добре підготовані. Тому суспільне вироблення є одною з цілей жіночих католицьких товариств, яких завданням підготвлення жінки до діяльності, достроеної до матеріальних і духових потреб сучасної жінки.

Вироблення суспільне осягаємо саме через:

а) Запізнавання більше культурних членок з розвязкою жіночої проблеми в світлі християнських засад, щоб не далися заманити науково осудженим теоріям пересадного і нехристиянського фемінізму:

б) Будження заінтересування членок до важніших народніх і суспільних подій, доторкаючих жіночого життя — як пр. закони про подружжя, родину, материнство і діти, про школи, які виховують і образують їх діти.

в) Підготвлення їх до доброго вихіснення прав, признаних їм законами.

г) Вияснювання їм важніших економічних питань, що їх доторкають (праця жінок, праця вдома і т. п.) питання моралі, добродійности і суспільної опіки, котрим повинні присвятити увагу.

3. Пропагування християнських засад, формування совісти та вироблення суспільного, релігійного і родинного відбувається живим словом і письмом: словом через конференції і виклади на постійних засіданнях парохіяльних жіночих Товариств Католицької Акції, або на спеціальних курсах і торжественних днях в роді Дня Матері; письмом через відповідні щоденники, часописи і книжки, передовсім видавництва Краєвої Централі Жіночого Союзу Католицької Акції.

III. Жіноче апостольство.

Апостольство є головним завданням і ціллю зрілих людей — мужчин і жінок — мужеських і жіночих католицьких товариств. Молодим говоримо: Підготовляйтеся до діла! Людям зрілим повинні ми говорити: Дійте!

Тому апостольство є головною ціллю і найважлишою ціхою програми Католицького Союзу Жінок. Папа Пій XI, звертаючись до жі-

нок, сказав: „Ви є і хочете бути наслідницями тих великих жінок, котрі як перші в Католицькій Акції співпрацювали з апостолами в проповідуванні Євангелія. Справді ви є їх наслідницями. Згадуйте завсіди ті героїні, упритомніть собі, на якій ви дорозі і слідами яких жінок ідете. Заслужили вони на те, що імена їх були згадані Апостолами, котрі переказали нам ті імена, посвідчаючи їхні чесноти*).

Жіноче Апостольство — мусить очевидно примінюватися до характеру і змоги тих, котрі його виконують. Може бути збірне й індивідуальне, публичне і приватне.

Тому що до Жіночого Союзу входять зрілі жінки, перетяжені по більшій часті родинними обов'язками, ясна річ, що їх апостольство не може бути таке рухливе, як апостольство молоді. Розвивається воно часто в тіні, в тишині, в індивідуальній формі, не менше потрібній і хосенній.

До апостольства належить головню приготувляти незамужні особи, що можуть найчастіше розпоряджати своїм часом і посвятитися обов'язкам духового материнства Церкви.

Поле діяння апостольства католицьких жінок є потрійне: родина, парохія й суспільність; звідси потрійне апостольство: родинне, парохіяльне й суспільне.

Апостольство суспільне розвивається відповідно до потреб і спроможности: милосердя не має меж. Жінка радо спішить з цілим багатством свого серця на поміч духовим і матеріальним потребам, тому прислугує їй першенство в апостольстві моральним і добродійним.

Зокрема слід ще згадати про ріжні ділянки жіночого апостольства.

Апостольство родинне.

Є це апостольство розвиване в родині (себто у власній родині) і для родини (себто розбудження християнського духа у всіх родинях).

Папа Пій XI у промові до членок Союзу Італійських Жінок (17. XI. 1922) сказав: „Направду потрібна є ваша співучасть в обороні родини, що є корінням суспільности... Полем ваших зусиль є родина“.

А як плідне є апостольство жінок на цьому полі, легко зрозуміємо, коли зважимо моральне становище цеї, котру слушно прозвано лямпою, що освітлює хату. Тому родинне апостольство є для жінки найвідповідніше і найплідніше. Пізнаймо його форми та засоби.

а) Апостольство індивідуальне находить в родині найповніше примінення; воно все повинню бути кермоване любовю ближнього, великим тактом та обережністю. Легалізування подруж, хрещення дітей, поучення їх у вірі, спрямування їх до відновдних шкіл, поміч у виборі нокликання, скріплення родинної згоди й супружкої вірности, оце овочі цього тихого апостольства.

б) До збірної діяльности належать: День Матері, опіка над немовлятами, поміч для слуг, бюро родинних порад.

День Матері має на цілі не тільки вироблення членок, але теж апостольство при помочі спільних молитов і пропаганди серед усіх матерей у парохії.

Опіка над немовлятами в середовищах духово й матеріально убогих займається допомогою для немовляти й матери.

*) Промова Пія XI. 25. X. 1929 — до Жінок Католицького Союзу.

Поміч духова для слуг теж входить до програми родинного апостольства. Засоби є різні: торжественні зібрання, моральні виклади, Богослуження, добрі і образуючі книжки, посередництво праці, улегшення взаємин між слугами і хлібодавцями, парохом і т. п.

Центрاليا може розвивати дуже успішну діяльність в парохіальнім і епархіальнім бюрі порад для родин — яких ціль є: 1) уділювання вказівок і помочі, користування з добродійних установ і суспільної опіки потребуючим родинам.

2) Удержування гармонії між членами родин, котрим грозить розбиття.

Парохіяльне Апостольство.

Жінки католички в міру своїх сил повинні бути помічницями пароха в усім, що доторкає віри і моралі в парохії, а саме:

а) Помагати в приготуванні до прийяття до Св. Тайн — взагалі, а дітей до св. Сповіді і першого Св. Причастя, зосібна підготовляючи хворих до прийяття послідних Тайн, повідомляючи пароха про хворих, котрі потребують останньої потіхи.

б) Цильнувати, щоб відбувалася наука релігії в школі, прямуючи дітей до участі на парохіяльну науку катехізму.

в) Підирати поклонання духовні молитвою і радою, стараючись про стипендії для убогих семинаристів.

г) Дбати про повагу богослужень, порядок у Церкві, постачаючи на випадок потреби свічок, вина, просфори, оливи до ламп, направляючи церковне білля, доставляючи свіжих квітів до прикраси престолів, навчаючи міністрантів і т. п.

д) Причинятись до звеличання торжеств церковних, конференцій, беручи громадно участь у процесіях і торжествах.

д) Співпрацювати зі всіми добрими ділами, всіми засобами, що мають на меті виховання і охорону дитини, публичну мораль і т. п.

Апостольство моральне.

1. Уморальнення обичаїв є, як відомо, одною з цілей Католицької Акції. Є це особливо завданням зрілих людей. На цім полі розкривається для жіночого апостольства нова ділянка, яка може розвиватися, передусім там, де йде про мораль жінок і дітей.

Жінка є головною жертвою публичної деморалізації, тому, що в найбільшій мірі поносить її наслідки. З тієї причини крім права й обовязку має вона ще дійсний інтерес в обороні суспільної моралі, що є немов світлом, в котрім повинні блесіти природні її прикмети. Є це стверджене пошаною, що окружає її діяльність на цім полі, діяльність, що має немов сугестивну силу.

Оборона публичної моралі є ніжним предириняттям, вимагаючим великого такту і обережності. Тому до цієї діяльності відновідніші є старші жінки, а саме матері родин, що стремлять теж до оборони потомства.

Роди і засоби цього апостольства є різні — вичислимо їх кілька:

а) Дозір над газетними будками (кіосками) і книгарнями, щоб не продавали шкідливих видавництв. Поширення доброї преси. Опіка над парохіяльною бібліотекою.

б) Рятуння упавших дівчат або дівчат, що зійшли на злу дорогу, опіка над опущеними дітьми, малолітніми злочинцями і т. п. Співпраця з ділами опіки над матір'ю й дитиною — і взагалі з ділами, що займаються опікою над опущеними й упавшими жінками і т. п.

в) Поміч для в'язнів і увільнених з в'язниць; жінки беруть і тут участь у відповідних ділах і дбають, щоб пронизував їх дух християнського милосердя.

г) Боротьба з неприличною мовою; вплив на матері, які є часто відповідальні за хиби доньок і шильне перестерігання скромности в одязі дітей, бо це має теж виховну вартість.

Апостольство добродійне і суспільної опіки.

Суспільна опіка й добродійність є широким полем, отвертим для жіночої діяльности.

Жінка має особливі здібності до харитативних діл. Має цю ніжну вразливість серця, котра є помічно в її покликанні до піклування слабкими і потребуючими; і має те, чого звичайно недостає чоловікові, а саме дар скупчення духового і практичного примінення себе до обставин.

Непотрібно додавати, що милосердя є могутнім засобом християнського апостольства. Факти говорять за себе: Христос навчав більше милосердям, ніж словами і те саме робили Апостоли й усі великі Святі.

Милосердя є найкоротшою і найпевнішою дорогою до скептичних, рівнодушних, сумніваючихся і недовірливих сердець.

А коли серце здобудемо, щож легшого, як заволідити умом і нагнути волю? Крім цього християнська добродійність є найбільше переконливим доказом божественности нашої віри, бо стверджує наглядно право милосердя, що є печаттю Божої руки.

Те апостольство входить у програму цілої Католицької Акції, але є особливим привілеєм Союзу Католицьких Жінок. Розвивається воно ріжно. От найбільше розповсюджені роди і засоби:

Починання або спомогання ріжних діл, що займаються хворими і дітьми, що потребують лікування в санаторіях; оснування шкіл шиття і кравецтва, домашнього господарства; захистів для молоді; опіка над ріжними званнями як шпитальні помічниці, швачки і т. п.

Центрاليا поручає особливо два діла:

а) Збирання білля й одягу та знарядів першої потреби для убогих родин.

б) Конференції і товариства жінок св. Вікентія а Paulo. Союз Католицьких жінок повинен оснóвувати їх там, де їх нема, і приступати до них там, де такі товариства вже існують.

Зрештою девізою Католицького Жіночого Союзу, як і цілої Католицької Акції, — що Св. Отець поручав нераз католицьким товариствам — повинно бути: творити добро довкола себе.

ЗА ДОЛЮ НАЙБІДНІШИХ

З практичних завдань Католицької Акції.

Ще в пам'яті нам минулорічна нужда, що охопила була в свої страшні лабеті наше село. Охопила майже все наше населення, всі його верстви. Доходило навіть до того, що підчас переднівку найубожша верства мусіла чіпатися останнього рятунку — пронацтва, щоб не згинуть з голоду. Принайменше так було в селі автора цієї скромної статейки.

Та й сьогодні воно не краще. Теперішні обставини на селі далеко не відбігають від тогорічних. Вони не покращали. А як „покращали“ то хіба тим, що прибуло на селі більше безробітної інтелігенції, переважно нашої молоді, яка з укінченою середньою чи вищою школою прийшла спідти „батькам на карках“. Словом нужда ще не скінчилася й питання, чи так скоро скінчиться. Тимчасом треба думати, як би тому лихові зарадити.

Особливо некуча потреба якогось зарадчого середника вириває перед нами, коли дивимось на найубожшу верству нашого села. А вона безперечно найбільше опущена, занедбана всіми. Бо кому ж журитись нею! Світ так пересяканий егоїзмом, що забув на заповідь Божу любови ближнього. Тверда дійсність життя припечатала її тісно своєю рукою. Воно може і зрозуміло, беручи справу по людськи. Бо деж там трохи багатшому думати про бідного, коли він має повно й своїх клопотів. Автім криза й до нього дібралася. Тут деруть усякі „дачки й драчки“, а там життя вимагає щораз то нових видатків. Ледве вистає. Але такого становища ніяк не можна оправдати з легким серцем. Тому, щоб поліпшити долю нашої сільської бідноти, треба зорганізованої помочі всеї суспільності. Одинця сама багато тут не вдіє. Приповідка: нитка по нитці й бідному сорочка — особливо сьогодні має своє значіння.

А такою організацією, що справою харитативної акції на селі повинна б зайнятися, є на нашу думку Католицька Акція. Думаю що інтервенція Католицької Акції в боротьбі з нуждою села тим більш некуча, бо з нуждою йде в парі на село деморалізація, непошанування чужої власності, упадок віри. А що воно так є, то кожний має змогу про те переконатися, коли візьме під увагу життя цієї саме найбіднішої верстви. Річ загально відома, що нужда змушує неодного до крадежі, до грабунку, а навіть до вбивства.

Аж жаль збирає нераз дивитися на мучене життя цієї крайно вбогої верстви нашого народу. Батьки нещасливі, а діти ще більше. Ці останні прямо жертви незавидної долі. Виховання не мають, бо що ж їм можуть батьки дати, коли вони й самі не відбігають далеко від своїх дітей. А зрештою чи може бути мова про якесь виховання, коли так батько, як і син ледве раз у рік прийдуть до церкви. Часто убога дитина в наймах цілий свій вік молодий сканарить. Тоді поза працею нічого більше й не бачить. А заопікуватися нею, вказати добрий шлях життя нема кому.

Ця верства найбідніших дається легко ловити ріжним ворожим вірі течія, як комунізм, соціалізм, радикалізм. Хитро вони своїми

демагогічними кличками ловлять її на свою вудку. А найперший наслідок того упадок віри.

Ще гірше мається справа, коли взяти на увагу, що така верства бідних звичайно позбавлена вступу до церкви, до цієї найбільшої твердині для людських душ, де вона може знайти захист перед нападами диявола і його слуг, знайти слова потіхи. Не тому, кажу позбавлена вступу до церкви, що їй хтось забороняє, але тому, що нужденно одітим не дозволяє йти до церкви власна амбіція і стид.

З тих самих причин не мають убогі і вступу до наших культурно-освітніх товариств. На це не звертається в нас уваги. А звідси й національна шкода. Бо звичайно ці бідаки пропадають для нашої нації, як верства, можна сказати, національно мертва. І годі цьому дивуватися. Це ж верства під кожним оглядом занедбана. Коли нема в неї релігійної свідомости, то що ж тут казати про національну. А прецінь наш нарід переважно складається з таких малоземельних або й безземельних родин, з селянської темної бідноти.

Отже цьому сьогодні повинна б зарадити на мою думку також Католицька Акція, що вложила вже в свою програму й гуманітарну акцію. Це ж установа, котра найбільше людей духово в силі споїти, може зєднати їх в один організм. А там, де єдність, згода і християнська любов, де цілий нарід немов одне тіло, там Бог, а не диявол. А де Бог, там не може бути й мови про недостачу любови ближнього, там кривді нема місця.

Ціль Католицької Акції охопити в свої рямці майже все життя на землі, збудувати з людей на сильних основах моралі й віри сильну твердиню, об яку розбивалися б усякі напади ворогів Христової Церкви та людської совісти. Ціль безперечно висока й гарна. Та коли хочемо перевести її в життя, відчувається зараз потреба несення матеріальної помочі цим найбільшим братам, яких доля кинула на поталу, а люди за них забули.

Відома річ, що матеріальна поміч, милосердя, любов, щире слово, це ж ті будуючі оруддя, якими може послуговуватися в своїй праці Католицька Акція. Та в світі якраз навпаки. Тому є мільони безробітних. Мільони гинуть з голоду. І не диво. Бо світ тепер надто пересяк матеріалістичною оманюю. За мамону життя він продасть не тільки віру, Церкву, народність, але навіть свою душу. Недостача альтруїзму ось причина лиха. Цього не потрібно аж доказувати. Факти з життя самі за себе скажуть. Ось два контрасти: голодний безробітний і пересичений усякими надвигодами життя мільярдер. Перший гине з голоду, а другий вже прямо не знає, що з тим багатством робити. Нагадується мені новинка, яка була в своїм часі сенсацією в пресі, як то якийсь американець справляв похорони своєму улюбленому песикові. Цей похорон неабиякий. Коштував 500 доларів. Були все ріжні дивацтва на світі. Та тепер їх особливо багато. А це тому, що природа світу з упадком у гріх усе хилиється нижче й нижче. Знижує чоловік достойність свого призначення. Це зрозуміле, бо живе без Бога, бо зіпсута природа людини.

Поліпшиться доля нашого народу тоді, коли зацікавимо добродійною працею весь наш загаль, коли згуртовані в Католицькій Акції самі собі підемо на поміч. Нам треба піти слідами тих перших християн, котрих не убогий шукав, але вони убогого. Треба вишукувати убогих. Помагати їм матеріально, але також морально: вказу-

вати їм добру дорогу до вічної щасливости, повчити, потішити, виявити їм християнську любов, духово сліпим отворити очі. Це ж бо й є справжня гуманітарна акція.

А воно в нас часто буває, що такий крайно убогий ще сяку таку матеріяльну поміч і має, а вже морально занедбаний. Як багато хворих нуждарів, що занедбані і навіть умирають без св. Сповіді, без цієї останньої духової потіхи. Буває це в місті між робітниками, буває й на селі. Ціль харитативної акції хай буде вишукувати й таких, які може скорше потребують цієї моральної помочі, ніж матеріяльної. Справи дочасні, хочби й найважливіші, мусять уступити перед справами душі. Тож треба звернути увагу на це. Особливо той обовязок лежить тут на нас: дати цій убогій верстві побіч поживи тіла, ще щось для душі. Цілью Католицької Акції повинно бути зробити з цієї крайно вбогої маси верству релігійно і національно свідому. Треба її притягати до церкви, до релігійних і добрих світських товариств. А щоб досягнути добрі висліди харитативної акції, треба виявляти їй не погорду, а любов. А тоді можна сподіватися певних успіхів. Любов це основа всякої роботи. Ця властиво щира харитативна праця в повнім значінню того слова може врятувати для нашої Церкви й народу багато душ і не дозволить їм пропасти. Духово відродити цю крайно вбогу верству народу це властиво найбільший обовязок. І тим ми покажемо, що в серці в нас любов і милосердя для ближнього.

Коли на селі приходять жнива, тоді треба нагадати собі й тих нещасних бідних, що не мають ні кусочка землі, а як і мають, то ледве можуть з нього вижити. Кожний у цей час зможе жертвувати лелю для тої убогої верстви свого села. Тільки треба зорганізуватися. Можна в тій цілі при церквах творити комітети, що занялися б організуванням шпихлірів для убогих. Розуміється до цієї праці повинні приступити всі світські та церковні товариства. Зі світських повинна тут стати найбільше на поміч наша кооперація. Її ж ідеєю є на звалищах визиску та нужди збудувати добробут. Колиб усі разом стали працювати в Католицькій Акції в її харитативній ділянці, тоді певно менше ходило б за прошенням хлібом, менше було б на селі безробітних.

Ідею харитативної акції можна на мою думку ширити способом т. зв. викликування трійок. Ось одно село вибрало в себе добродійний комітет. Цей комітет вибирає собі три знані села і кличе їх у католицьких часописах до такої самої праці. Це накликування тоді стає зобовязанням. Можна надіятися, що викликувані не відмовляться від жертви, бо на це не дозволить їм амбіція. Подібне викликування до жертви, чи до праці, може бути поміж поодинокими товариствами чи врешті й людьми. Може відбуватися у тій самій громаді. Тоді вже викликування виставляється прилюдно. В систему цього способу праці належить вставити також моральну практику харитативної акції.

Зрештою яким способом переводити в життя ідею гуманітарної акції, це річ менше важна. Йде тут про сам вислід праці в цьому напрямку. В цій праці в першу чергу треба любови, щирого слова, чесноти та доброго приміру. А цим повинні відзначатися апостоли Католицької Акції, які мають проповідати цю ідею словом, ділом і приміром.

Крім того, що я тут подав, є ще багато важних справ життя, які варта б порушити. Та годі їх усі тут вичерпати. А є між ними такі важні, що над ними варта б застановитися. Вони вже давно ждуть на свою розв'язку. Та нажалі висуваються вони дуже часто знід уваги суспільности. Згадки в пресі про ці справи бувають теоретичні без практичних примірень. Оттам відгукнеться дехто про них у пресі й на тім звичайно остає. Тому було моїм бажанням хоч зацікавити згадкою про ці справи нашу суспільність і порушити її вже раз до якоїсь активності. Бо вони чекають...

Примітка: Містимо цю статтю про деякі практичні засоби переведення харитативної акції з рамени Католицької Акції по наших селах як дискусій-у з тим, що радо дамо місце в нашому органі й іншим думкам на порушену тут тему.

Реакція.

Чи світські люди вже дозріли до співпраці в Католицькій Акції.

На це питання відповідає священник з Нью-Йорку James F. Cunnigham ось що:

„Сьогодні без сумніву дається відчутти сильний відрух католицького суспільства в напрямі релігійного діяння; стремління до обнови і поширення Церкви зростає з дня на день. Але між робітництвом дається відчутти неспокій ввиду здержливости Церкви щодо деяких суспільних квестій, — хоч у великій мірі причиною цього явища є просто незнання світських про суспільну науку Церкви.

„Світські люди (мовить далі о. Cunnigham), дуже часто приневолені боронити наук, що їх подають їм священники, — але нераз мусять вони сконстатувати, що й самі священники часто займають неоднакове, ба й протилежне становище щодо квестій рішального значіння. А що власне світські замало в цих речах обзнайомлені, — тому зовсім приватний погляд священника уважають наукою Церкви. Заінтересовані релігійною акцією світські люди, як мужчини, так і жінки, хочуть сьогодні докладно знати, яке становище Церкви до проблем модерного життя.

Наші люди занепокоєні політикою вичікуючого приглядання, бо уважають її симптомом слабости. Вони внутрішньо готові брати особисто участь у поширенні Правди та йти за кличами Церкви, — але бракує їм проводу і вишколення.

Коли ще сьогодні є священники, які думають, що світські люди не мають права про ніщо їх питати, — то нехай спробують урядити явну виміну думок у вужчому кружку людей та їх спонукають бути щирими у вияві думок, — тоді переконаються зі здивуванням, як багато нерозв'язаних питань морочить голови світських“.

А як цьому зарадити?

О. Cunnigham пропонує таке: кожна парохія повинна зарядити в себе вишкіл світських Апостолів і виміну думок. „Давні (католицькі) товариства далеко не вистарчають (— каже о. Cunnigham —); вони уряджують що найбільше розривкові імпрези. А чи першим завданням Церкви лишень забавляти світських“

Нераз кажеється: „Алеж наші люди не цікавляться зовсім такими поважними справами! — Очевидно, що не всі цікавляться, але всеж таки найдуться такі, що поглиблення релігійного життя трактуватимуть поважно. Тому кружки вишколу (ревнителів Католицької Акції) і свідної дискусії треба уважати найліпшим засобом тісної співпраці світських із духовенством, а разом й одним способом, як набутти насправду добре вишколених працівників Католицької Акції“.

(Від редакції: Ці думки американського душпастиря варто й нам передумати, бо дуже актуальні вони й у нашій українській дійсності).

Подав: о. П. Дз.

СЕРЕД НОВИХ КНИЖОК І ВИДАНЬ

Про видавництво „Нашого Приятеля“.

Яка дітвора, молодь — таке й прийдешнє народу! Це повинні ми мати на увазі особливо в теперішніх важких часах. Не треба бистрої обсервації, щоб не зауважити, як різні шкідливі впливи (від релігійних, чи національних оглядом) ділають на нашу молодь. Особливо небезпечна тепер акція комуністів, що прибирає в останніх часах на силі та вживає різних способів, щоб тільки розложити та затруїти живі організми народів. В нас ґрунт під цю акцію доволі пригожий, бо управлений лихотіттям і безнадійним здебільша положенням нашої достояючої молоді. Та ми не можемо дивитись байдуже на шкідливі впливи серед вашої молоді. Мусимо їм протиставитись за всяку ціну! В першу чергу слід нам звернути пильну увагу на нашу дітвору й молодь, на її належне виховання та вироблення правих характерів. Дуже помічним в виховуванні, а в наших теперішніх відносинах може й незаступити — це друкване слово. Воно має широкий і постійний вплив на молоденькі душі.

Особливу увагу звертаємо всім на українське католицьке видавництво „Наш Приятель“. Видає його вже шістнадцятий рік многозаслужене Марійське Т-во Молоді у Львові. Це видавництво потерпіло дуже наслідком закау школьної влади поширювати між школьну молодь часопис „Наш Приятель“ і то навіть в українських приватних школах. Заходи в справі знесення закау не увінчалися успіхом, хоч інтервенювала в льому наша церковна ерархія. Слабї надїї й на пізніше, бо школьна влада має своєрідне розуміння льяольности. Та видавництво не думає ліквідуватись, а всіми силами старається проіснувати, щоб

дати нашій дітворі добру та корисну поживу. Зрештою то був би непростимий гріх нашого католицького громадянства, а особливо Духовенства, колиб допустило до ліквідації видавництва такої заслуженої установи, як Марійське Т-во Молоді.

Часопис „Наш Приятель“ — це найдешевший, але при цьому цікавий і вартівий місячник для дітей і підростаючої молоді. Різновродний зміст і легкий стиль при великій кількості ілюстрацій роблять його симпатичним і цікавим. Ціна часопису дуже низька, бо всього 150 зл. на весь рік. При пренумерованні більшої кількості примірників на одну адресу ціна ще нижча (напр. при побірванні 50 прим. платиться 11 сот. за примірник, при 100 прим. тільки 10 сотиків).

Крім місячника виходить квартално вже третій рік „Бібліотечка Нашого Приятеля“. Книжки здебільша релігійно-виховного та історичного змісту, хоч є й легкі казки. Прикрашують їх гарні ілюстрації. Досї вийшло десять випусків 4—5 аркушевих книжок. Вичислимо їх тут покоротці: „З небесного городчика“ — легенди про Христа й Богоматір. „Було колись на Україні“, — оповідання з історії України пера Антона Лотоцького; досї вийшло їх три томики. „Божї стежечки“ — Божї заповідї в оповіданнях О. Квіта. „Байки“ найславнішого французького байкара Ля Фонтена в перерібці Я. Вільшенка з розкішними ілюстраціями І. Доре. „Тайна хлопяти“ — цікавий житєпис святого хлопчика Гїде Фонґалєн. „Юнак Тако“ — пригоди індїанського хлопця, що під впливом українського вигнанця стає католиком і місіонарем. „Зух Клавух і Роман Лопух“ — моральна казка В. Королева

Старого. Вийшла також „Зоря Світу“— оповідання з життя Пречистої Діви Марії пера О. Квіта.

Як бачимо зміст випусків „Бібліотечки Нашого Приятеля“ різномодний, цікавий і виховний. Річна передплата „Бібліотечки Нашого Приятеля“ (чотири книжки) коштує 3. зл., піврічна (дві книжки)

1.50 зл. Поодинокі куповані книжки дорожчі й відборець оплачує поштове порто, отже найкраще стати передплатником.

Гаряче поручаємо всім, особливо Духовенству, часопис „Наш Приятель“ і „Бібліотечку Нашого Приятеля“. (Адреса — Львів, вул. Сикстуська 39 а).

Книжки й журнали надіслані до Редакції.

І. Журнали:

1. **Нива**, часопис присвячений церк. і сусп. справам, рік XXXI., Львів 1936. Адреса Адміністрації: Коперника ч. 36.

2. **Богословія**, тримісячник, видає Богословське Наукове Т-во у Львові, рік 1936, кн. 2—3.

Зміст: о. Др Сампара: Прачоловік і праобявлення, Др І. Шпитковський: Рід і герб Шептицьких, Я. Гординський: Петро Наславський, Перші археол. розкопи з рамени Богосл. Академії у Львові, Огляди й оцінки, всячина, некрольоґ, бібліографія.

3. **Добрий Пастир**, тримісячник, присвячений богословським і церковним справам. Адреса: Станиславів, Перацького 11. Ч. 2—3, 1936.

Зміст: Енцикліка „Vigilanti cura“ про кінематографічні представлення, о. Др В. Василик: Причинність св. Тайн, о. Е. Далекій: Суч. завдання душпастирської праці, Й. Г.: Римські катакомби, о. Др Я. Біленький: Мораль і право, Др. В. Пашницький: Культ Пр. Діви Марії на укр. землях, о. М. Каровень ЧСВВ: Українці-ректори львівського університету, На вибрані теми, хроніка, бібліографія.

4 **Дзвони**, літ. науковий журнал, виходить у Львові, Японська 7. Ч. ч: 5—11, р. 1936.

Зміст 11. ч: Д. Николишин: В рокові дні, Б. І. Антонич: Самаритянка біля криниці, Подвійний концерт, О. Мошур: Стара ікона, Н. Королева: Говиня, Жан-де Віль Руж: Докори сумління, Д. М-вич: Листопадові помилки, о. Др Л. Глинка: Родина й держава, Др Я. Гординський: Жіноче питання в повісті Рад. України, Ле Семеніс: Старість „Орфея“, Рецензії, Бібліографія.

5. **Сівач**, часопис призначений проповіді і катехизії, ч. 1—4 р. 1936 Адреса: Львів, Обертинська ч. 29. Річна передплата 5 зл., одно число 50 сот.

6. **Вістник Марійських Товариств**, орган Управи Мар. Т-ва Молоді. Виходить неперіодично, ч. 2, Львів 1936.

Зміст: Вступне слово, о. І. Назарко ЧСВВ: Сучасність і Марійські Дружини,

Діяльність Мар. Т-ва Молоді, о. Р. Лукань ЧСВВ: Марійські Дружини на укр. землях у XVI.—XIX. ст.; Укр. Марійські Дружини в Галичині в 1936. р. Звіти з діяльності Марійських організацій. Рецензії Всячина.

7. **Лицарство Пресв. Богородиці**, ілюстр. місячник, присвячений для поширення почитання й набоженства Пресв Діви Марії. Річник I., ч.ч. 1—6. Адреса Редакції й Адміністрації: Львів, Бальонова 2.

8 **Промінчик сонця любови**, щомісячний листок для всіх, хто читаючи, чи слухаючи, розуміє. Рік I., ч.ч. 1—9. Наклад і друк Свят-Усп. Лаври Студитського Уставу в Уневі п. Перемишляни. Ціна числа 2 сот.

9. **Наш Приятель**, місячник для дітей, річник XVI., ч.ч: 1—4. (Про нього диви окрему статейку).

10. **Світ дитини**, місячник для дітей, рік 1936, ч. 6—12. Це другий католицький журнал для наших найменших, який теж можна гарячо поручити всім виховникам молоді. Адреса: Львів, Зіморовича 2.

11. **Українське Юнацтво**, ілюстрований журнал української молоді, рік IV. ч. 6—12 Як „Наш Приятель“ і „Світ Дитини“ призначені для менших дітей, так „Українське Юнацтво“ бере під увагу потреби старшої молоді, котра найде в журналі розвязку неодного актуального питання і здорове зерно знання. Як окремих додаток виходить щомісяця листок „Готовсь“ з методичними вказівками для кружків КАУМ.

12. **Український Місіонар у Бразилії**, релігійний місячник для українців-католиків, видають ОО. Василіян в Пруден-тополі. Річник VIII., ч. 4—12.

13. **Голос Спасителя**, місячник, видають монахи Чина Найсв. Ізбавителя в Йорктоні, Канада, ч. 6—12 за 1936. р.

14 **Жіноча Доля**, часопис для українського жіноцтва, рік XII., ч. 10—24. Цей журнал займає об'єктивне становище до прямиувань католицького жіноцтва. Адреса: Коломия, вул. Замкова ч. 37.

15. **Ruch Katolicki**, organ A. K. w Polsce, Poznań, Marcinkowskiego 22/IV. Дуже

поважний і гарно редагований місячник, необхідний для кожного діяча на терені Кат. Акцї.

16. *Kultura*, tygodnik literacki, artystyczny i społeczny Poznań, Al. Marcinkowskiego 22.

17. *Hasło katolickie*, tygodnik religijny, społeczny i oświatowy Płock, pl Kanoniczny 2.

18. *Ryccerz Niepokalanej*, чч. 9—12.

19. *Ryccerz Niepokalanej*, чч. 9—12, видають ОО. Францішкани, Niepokalanów, p. Teresin.

20. *Głos Akcji Katolickiej archidiecezji lwowskiej*, Lwów, Fredry 3.

II. Книжки.

1. *В. Королів-Старий*: *Зух Клапоух*, чарівна казка з рисунками автора, передмова о. І Назарка ЧСВВ., Львів, 1936, накл. В-ва „Наш Приятель“. Цю книжечку гаряче поручаємо для її високої морально-виховної вартости.

2. *Омелян Квіт*: *Зоря Світу*, оповідання з життя Матері Божої. Львів, 1936, В-во „Нашого Приятеля“. Це безперечно найкраща книжка, яка досі в цьому В-ві появилася. Оповідання про Преч. Діву Марію написані на основі евангелії і церк. передання з таким теплом і так цікаво, що стануть напевно д. милою лектурою не тільки для дітей, але й для старших.

3. *Д. Гриневич-Витанович*: *В царстві краплини води*, Львів, накл. В-ва „Світ Дитини“ 1935.

4. *Л. Бачинський*: *Жахливі володарі нетрів*, оповідання про вужів і їх життя. Львів 1936, В-во „Світ Дитини“.

(Ці дві книжечки в дуже приступній та цікавій формі подають молодому читачеві ряд в домостей, що поглиблють та поширять знання, набуте в школі на науці природи).

5. *Остан Грицай*: *Щуролов з Гамельн*, давній переказ, Львів 1936, В-во „Світ Дитини“.

6. *Ст. Король*: *Школярник Маркіян*, сцен. картина з дитячих літ М. Шашкевича, Львів 1936, В-во „Світ Дитини“. Сценка дуже надається до виставлення в соті роковини появи „Русалки Дністрової“.

7. *А. Лотоцький*: *Козак Байда*, історичне оповідання про основника Січі. Львів 1936, В-во „Світ Дитини“. Разом з оповіданнями „Три побратими“ і „Роксоляна“ (оцінка в 2. ч. „К. А“) творить гарну дитячу трилогію з нашого минулого в XVI ст.

8. *Микола Погідний*: *На провесні життя*, картина в трьох діях зі співами й хороводами (для дітей). В-во „Світ Дитини“. Львів 1936. Автор-священик дав справді „погідну“ картину, що відіграна на сцені утвердить у серцях amatorів і глядачів релігійно-моральні почування.

9. *Informator Kościoła katolickiego w Polsce* на 1936—37 р. Містить у собі списки: 1) Духовенства, 2) Монаших чинів, 3) М-р йських дружин, 4) Католицьких інституцій та організацій, 5) Католицької преси. Є там і про нашу греко-католицьку Церкву, нажалі цей відділ особливо багатий на помилки й недогляди.

10. *Kalendarz Ryccerza Niepokalanej* на г. р. 1937. Wydawnictwo Milicji Niepokalanej.

11. *Н. Королева*: *Інакший світ*, екзотичні оповідання Львів, 1936, бібліотека „Львовіч“. — Після появи двох книжок талановитої авторки („Во дни они“ і „1313“) з приємністю потіємо новий цінний вклад українську католицьку белетристику. Докладніше обговоримо цю книжку в черговому числі.

12. *„Готовсь“* — календарець для молоді на 1937. рік, річник III. Ціна 20 сотиків, адреса видавництва: „Наша майбутність“, Львів, Петра Скарги 5. Цей календарчик — це мала енциклопедія знання і дуже надається для масового поширення.

Видавництво „Світ Дитини“ вислало на адреси всіх Хв. Урядів Парохіяльних ОКАЗОВЕ ЧИСЛО „СВІТА ДИТИНИ“ за СІЧЕНЬ 1937 з проханням: заперенумерувати цей журналик для Парохіяльних Дитячих Бібліотек, для Кружків „Рідної Школи“, Читалень та інших установ, які знаходяться під кермою Всеч. О. О. Парохів. Зокрема прохає всіх Всеч. О. О. Парохів, які виконують обовязки КАТЕХИТІВ по сільських школах, щоб поручили цей журналик увазі П. Т. УЧИТЕЛЬСТВА і родичам дітей.

Генеральний Інститут Католицької Акції зі свого боку поручає ласкавій увазі всіх О. О. ПАРОХІВ видавництво „СВІТ ДИТИНИ“, бо воно вже 18 літ сповняє корисну працю за котру одержало признання від Впреосв. Ординаріяту у Львові з дня 4. X. 1933 до ч. 11050 (особ).

КАТОЛИЦЬКЕ ЖИТТЯ У СВІТІ

ПОЛЬЩА „STUDIUM KATOL.“ у Вільні.

Начальний Інститут Католическої Акції в Польщі уладжує від двох літ окремі курси зв. „Studium Katolickie“, на яких у цілій низці рефератів обговорюється теми зв'язані з річним гаслом, що є на прямию в праці всіх організацій Кат. Акції. Перший такий курс відбувся минулого року в Познані під кличем обнови сьогоднішньої родини. Цього року в днях від 28 серпня до 2 вересня відбувся другий католический курс у Вільні п. н. „Католицька виховна думка“. Як одинокий учасник українець подаю перебіг цього курсу і короткий зміст рефератів.

Першого дня після Служби Божої та вибору президії інавгураційний реферат п. н. „Католицька виховна ідея“ виголосив о. др. К. Мізальський. Прелегент доказав, що існує окрема католическа ідея виховання, а потім довше спинився над її прикметами. Католическа виховна думка має бути завойовницька, оптимістична, а передісім христосентрична. Реферат був знаменитий під коханим оглядом — Другий доклад на тему: „Виховання супроти сучасної культури“ виголосив о. др. І. Степа. Докладчик сказав, що сьогодні шаліє боротьба за тип культури між комунізмом і католицизмом. Механічна культура понизила гідність людини, прибила її ідеальні пориви, пірнала родинні зв'язки. Тому католическа педагогія мусять виробляти в молоді почуття особистої гідності, плекати ідеалізм та пошанію авторитету. — Після полудня відбувалися наради секції релігійно-морального виховання. Перший виклад про релігійно-моральне виховання вдома і в народній школі виголосила монахиня С. Варвара Жулінська, що доказувала потребу здуки релігійного виховання з церквою, парохією, літургією та св. Тайнами. — Другий доклад про релігійно-моральне виховання в середніх школах виголосив проф. Федорович. Він рішучо домагався, щоб релігії, подібно як рідної мови, вчили всі учителі та щоб з польських шкіл усунути всіх учителів ворожих релігії.

Другого дня рано відбулися реферати в секції родинного виховання.

Пополудні о. др. В. Яліський мав гарний виклад п. н. „Сучасні напрями і методи педагогічні в світлі наукової і моральної критики“. Докладчик опрокинув педагогіку натуралізму, матеріалізму й нездорового націоналізму, а протиставив їм католицьку педагогіку. Другий реферат н. т. „Засади персоналізму

і виховання“ виголосив знавший педагог др. К. Гурський. Без правдивої релігії не може бути персоналізму. При вихованні особливості в молоді особливішу увагу належить звертати на переломові хвилини.

Третього дня зранку відбувалися доклади в секції суспільного виховання. Перший реферат про державне виховання виголосила проф. др. Л. Добжинська-Рибіцька. Більше змістовний був черговий доклад д-ра А. Несьоловського на тему суспільного виховання. Прелегент означив головні альтернативи ідеалів суспільного виховання (як: індивідуалізм і колективізм, утилітаризм та ідеалізм, діячизм і теократизм), спинився на цілях суспільного виховання та вказав деякі шляхи його реалізації. Дуже гостро докладчик нап'ятував педагогію ненависти. — Після полудня відчитано реферат непрямого о. др. М. Клепча про віроісповідну школу. Черговий реферат п. н. „Школа як чинник морального виховання“ мав проф. Л. Скочиляс. Референт дуже гостро критикував сьогоднішню школу викажуючи, що вона не є чинником морального виховання, бо по школах шириться комунізм, моральне здичиняє молоді, крадіж, а тим усім кермує масонерія. Цей безкомпромісний реферат учасники прийняли з ентузіазмом.

Четвертого дня рано продовжувано наради в акції суспільного виховання а пополудні проф. др. Е. Пясецький виголосив дуже добрий реферат про фізичне виховання. Прелегент зясував ставишише католическа Церква до здорового спорту, виказав його фізично-дидактичне і морально-виховне значіння; зате гостро виступив проти т. зв. „олімпійського“ спорту, проти жіночого спорту, спортової коедукації, мушинських танців і т. д.

П'ятого і останній день курсу був присвячений справам сексуального виховання і коедукації. Католицькі засади сексуального виховання тактовно, зручно і з повною пошаною задумів Творця обговорила проф. Н. Стефановичева. Другий реферат п. н. „Психологічні представлення окремого виховання молоді мужеської і жіночої“ мав о. др. Ч. Пйотровський. Прелегент, — один з кращих психологів у Польщі, виказував на основі розбіжності психічних типів молоді, що коедукацію можна толерувати в перших класах вселюдних шкіл, зате коедукація в гімназії, це не тільки недорічність, але й каригідний злочин супроти молоді. Проти коедукації були звернені два

останні реферати: о. Фондальнського й о. д-ра Ковальського. — На закінчення курсу приїхав кард. Гльонд. Треба признати, що курс сповнив своє завдання і причинився до кат. освіднення. Учасників було понад 350. Реферати в більшості були добрі, дискусія річеза.

о. Ір. Назарко ЧСВВ.

З'їзд католицьких жінок

Як подає мі ячник „Ruch Katolicki“, в Ченстохові, на Ясній Горі, відбувся імпозантний з'їзд Католицького Товариства Жінок. 60 окремих поїздів привезло понад 50 тисяч учасниць. З самої тільки Тарнівської єпархії прибуло 12000 учасниць з єпископом Літовським на чолі. У виголошених рефератах порушено справу боротьби з комуністичною небезпечкою та проблему християнського виховання. Голова Союзу Катол. Жінок виголосила доповідь на тему „Вплив католицизму на родину й суспільність“. Усі учасниці приступили до св. Причастя та жертвували себе Пресвятій Богородиці.

Міжнародний конгрес у честь Царя Христа підготовляється у Познані на дні 25—29. червня 1937. під протекторатом кардиналів: Гльонда з Познаня, Інницера з Відня та Вердіє з Парижа.

ВАТИКАНСЬКА ДЕРЖАВА: В тому ж часі, коли відбувалася Міжнародна Виставка Католицької Преси (про неї згадуємо на іншому місці) відбувся у Ватикані II. міжнародний конгрес католицьких журналістів. Кардинал Пачеллі осьтак вясував його ціль: 1) пізнання армії, що нею є католицькі журналісти, 2) пізнання ворога — новітнього поганства, 3) пізнання зброї, котрою є поширювання та пояснювання напівських документів. Головою Міжнародної Унії Католицьких Журналістів вибрано графа Далля Горе, заступником голови Осипа Демарто, директора часопису „Gazette de Liege“.

АНГЛІЯ: В Англії помітно зріст католицизму. Як виказує статистика, в єпархії Сутверк в останніх 80 роках скількість катол. священників зросла з 67 на 630, церков з 57 на 183, монастирів з 9 на 151. Річно наvertsється на католицизм пересічно по 1000 осіб.

АМЕРИКА: Могутня америкаєська організація „National Catholic Welfare Conference“ досліджує суспільні устрій Америки та розпорядки президента. Вона виступила з планом корпоративного устрою для Спол. Держав, опертого на енцикліці „Quadragesimo anno“. Крім цього ця організація зайнялася справою фільмів, радія й театру та створила за-

служену організацію „Легіон Пристойности“.

Про зріст авторитету католицької Церкви в Америці свідчить також факт, що на початку шк. р. 1936/37 до католицьких шкіл в Нью Йорку вписалося понад 94 тисячі людей.

ЕСПАНИЯ: Большевицька Еспанія вислає своїх агітаторів до інших країн. І так до Бельгії прибули знідтам типи, що подавали себе за католицьких священників та виголошували промови і відчити, в котрих вихвалювали большевицький устрій. Справді, жидівсько-большевицька облуда й нахабність не знає меж.

НІМЕЧЧИНА: Переслідування католиків гітлерівцями поступає. Доказом цього факт, що Міжнародній Католицькій Пресовій Агенції відібрано в Німеччині дебіт.

В німецьких школах та урядах учителі та урядовці допускають образи релігійних почувань католиків. Це викликало появу сильного пастирського листа Єпископату Німеччини, в котрому всі катол. єпископи протестують проти обмежування свободи совісти й заповідають, що далі ставатимуть отверто в обороні вірних.

ФРАНЦІЯ: Під керівню соціалістичного уряду французькі безбожники доходять до божевілля у своїй ненависті до Церкви й Бога. Своїм членам почали недавно видавати замість метрик „червоні свідоцтва“. На них є образок, що представляє, як безбожник розбиває хрест на шматки, а текст „свідоцтва“ звучить: „Ми, підписані, зобов'язуємося сьогодні перед Союзом Безбожників Франції берегти цю дитину перед безпосереднім, чи посереднім впливом Церкви та скермувати її на службу працюючих мас, до котрих ця дитина належить, на шлях класової боротьби“. Під ним підписи батька, матері та „кумів“. Повищі факти могли б нас навіть песимізмом, колиб не те, що одночасно одержуємо дуже відрадіні вістки про зріст католицьких сил у Франції. І так 350 тисяч французьких робітників належить до християнського професійного союзу (Confédération française des travailleurs chrétiens). Цей союз витривало бореться за свої права в суспільно-господарському житті та здобуває не малі осяги. З поміччю Союзові Робітників приходить сильна організація католицьких інженерів (Union sociale des ingénieurs catholiques). Католицька організація французьких підприємців має тепер 13.000 членів та веде акцію в напрямі поєднання суспільних класів.

На грічне обмеження числа народин звертає увагу діяльне Кат. Жіноче Т-во „Union feminine civique et sociale“.

ХРОНІКА

Перші замкнені реколекції для мужчин з інтелігенції zorganizував Ген. Інститут К. А. у Львові в днях від 3—7 липня ц. р. під проводом Впр. о. Д-ра Йос. Маркевича ЧСВВ. Того роду дні духової обнови — це новина на нашій землі — й тому небагато учасників зіхалося на поклик Ген. Інституту. Всежтаки реколекції осягнули величезний моральний успіх. Всі учасники вважали, що ніколи не сподівалися найти в тиші реколекційного дому такий великий скарб для своєї душі. Кожний, хто раз відбув замкнені реколекції, стане їх апостолом серед свого довкілля, так що треба сподіватися на наступний раз значно більшої участі. Треба підкреслити, що між учасниками цих перших реколекцій були й люди з дуже далеких околиць. На закінчення реколекцій прийняв усіх учасників на окремій аудієнції ВПреоєв. Владика Митрополит та уділив їм свого Архипастирського Благословення. Учасники реколекцій започаткували також акцію збірки фонду на будову окремого Реколекційного Дому у Львові.

На цьому місці треба зазначити, що справжнім подвижником ідеї замкнених реколекцій, людиною, що всеціло віддалася цій великій Божій справі та посвячує їй свою енергію, здоров'я та знання є о. Д-р Йосафат Маркевич, ЧСВВ. Він започаткував на нашій землі це діло та перевів уже з успіхом цілий ряд замкнених реколекцій, а саме для шк. молоді, для жінок, а тепер також для мужчин. В цьому році крім агаданих реколекцій для мужчин-інтелігентів відбулися ще замкнені реколекції для пань, для студенток вищих шкіл і для середньошкільної молоді. В Товмачі перевів вищеагаданий Отець Реколектант також реколекції для церковних дяків, провізорів та поодиноких груп місцевої Католицької Акції.

Українці на Всесв. Виставі Католи. Преси у Ватикані. Як ми повідомляли в попередньому числі „К. А.“, вся українська католицька преса, що появляється в Польщі, Чехословаччині, Югославії, Спол. Держ Півн. Америки, Каназі та Бразилії, zorganizована Ген. Інститутом К. А. у Львові взяла участь у Всесвітній Виставі Католицької Преси в Ватикані. Доносили ми також про гарне враження, що його викликала присилка до Риму багатого та незвичайно цікавого українського матеріалу. Та вже вчелові після перших вірадных вісток наспіли інші, несподівані. А саме повідомляв наш представник, що для українських експонатів забракло місця у відділі Східніх Обрядів і велика їх частина залишилася

навіть не розпакована. Дальшою пригноблюючою вісткою був факт, що нашого представника не допущено до розміщення нашого матеріалу; наші експонати розміщували чужі люди, котрі не тільки не розмістили їх так, щоб вони дали який-такий образ історичного розвитку і сучасного стану української католицької преси, але помішали їх поміж пресу румунську, російську, болгарську і т. д. під спільними назвами, як нпр. „Rumeni e Ruteni“, „Diaspora Russa“ і т. п. Очевидно, що людина, котра не знає української мови, а оглядає виставу, ані не є в силі витворити собі поняття про силу і величину української католицької преси, ані навіть її не запримітить. Представники нашої преси вислали до Комітету Вистави цисьмо, в котрому висловили своє невдоволення та зажадали звороту висланих експонатів.

Українські Марійські Дружини в Галичині. Як довідемося з „Вістника Марійських Говариств“ було в 1936. році 120 Марійських Дружин у Львівській Епархії, 67 у Перемиській, а 42 у Станіславській. Разом Централь Марійського Т-ва Молоді об'єднує під пю пору 229 діяльних організацій з 17.144 членами. Крім того існує також 85 організацій нечлених, а в них 4732 членів. З загального числа діяльних членів припадає на Львівську Епархію 9100, на Перемиську 4352, а на Станіславівську 3692.

Великі роковини. За благословенням всіх Владик Гал. Церковної Провінції Рада Богословського Наукового Говариства у Львові при участі ОО. Василя, ОО. Редemptористів і ОО. Студитів підготувала торжественне святкування 300-літніх роковин смерті великого подвижника св. Унії Митрополита Йосифа Величина Рутського. Святкування почалося Архієрейським Богослуженням д. 22. XII. в храмі св. Юра, а 23. XII. після вступного слова ВПреоєв. Митрополита Кир Андрея розпочався курс викладів, що тривав д. 23., 24. і 25. грудня.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ ЖУРНАЛУ „КАТОЛИЦЬКА АКЦІЯ“ звертається до всіх П. Г. Читачів із проханням надсилати дописи та свої заваги щодо змісту нашого журналу.

ДО ВСІХ П. Г. ЧИТАЧІВ „КАТОЛИЦЬКОЇ АКЦІЇ“ звертаємося з гарячим проханням надіслати нам залученим чеком за минулий рік 2 (два) золоті, а також 2 зол. на conto передплати в біжучому. 1937. році. Пишемо „на conto“, бо якщо удалося б нам перейти на місячник, то — очевидно — умови передплати будуть змінені.